

Адыгэ макь

№ 31 (20046)

2012-рэ илъэс

ГЪУБДЖ

МЭЗАЕМ и 21-рэ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Сурэтэр А. Гусевым тырихыгъ.

Лыхъужьныгъэу зэрахъагъэр хэти щыгъупшагъэп

Адыгеим нэмыц-фашист техаклохэр зырафыжыгъэхэм ия 69-рэ илъэс фэгъэхыгъэу лфотхъабзэхэр мы мафэхэм тиреспубликэ ичлплэ зэфэшъафхэм ащызэхачхэ. Мыщ епхыгъэу Хэгъэгу зэошхом щыфэхыгъэ тидзэкълл-хэм ясаугъэтэу Мыекълпэ дэкългъом дэжъ щытым мээ-ае и 18-м цыфыбэ кыщызэрэуагъ. Ахэм ахэтыгъэх Адыгэ Республикэм и Лыхъужьныгъэу Тхьаклушынэ Аслъан, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатхэр, министрэхэм я Кабинет хэтхэр, къулыкъу, ведомствэ ыкъл гъэлорышлэлэ зэфэшъафхэм япашэхэр, ветеран орг-анизациехэм ялыкълхэр, ныбжьыкълхэр, нэмыкълхэри.

Тихэгъэгу, тиреспубликэ шъхъафит зышлыжыгъэу дзэ-кллхэм зэрахъагъэу лыхъужь-ныгъэр цыфхэм зэрашчымыгъу-пшэщтыр, заом щыфэхыгъэхэр егъэшлэрэ шлэжъу тыгу зэри-лышхэр кыхагъэщызэ, къэзэр-эуагъэхэр зы такыкърэ аф-шъыгъагъэх. Нэужым зэгъусэ-хэу саугъэтым екъллагъэх, къэ-гъагъэхэр кълэтыралъхъагъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Зэрэздэлэжъэщтхэ шыкълэхэм атегушылагъэх

Внешэкономбанкырэ Къыблэ федеральнэ шъолъы-рым ихэбзэ органхэмрэ зэрэздэлэжъэщтхэ шыкълэхэм заштыгъушылагъэхэ зэхэсыгъо АР-м и Правительствэ и Унэ тыгъуасэ шыкълуагъ. Ащ хэлэжъагъэх АР-м и Лыхъужьныгъэу Тхьаклушынэ Аслъан, АР-м и Премьер-мини-стрэу Къумпыл Мурат, Внешэкономбанкым регио-нальнэ политикэмкълэ и Департамент идиректорэу Сер-гей Астафуровыр, мы банкым икътумэу Къыблэ фе-деральнэ шъолъырым щылэм ипашэу Вадим Украинце-выр, республикэм имуниципальнэ образованиехэм ыкъл бизнесым ялыкълхэр, нэмыкълхэри.

Ифотхъабзэм ипэублэ непэ Адыгеим иэкономикэ хэхоны-гъэу ышлэхэрэм, инвестицие-хэм, нэмыкъл лъэныкълхэмкъл гъэхъагъэу шылэхэм къащыуагъ Адыгэ Республикэм и Лыхъужьныгъэу Тхьаклушынэ Аслъан. Ащ кызэрэжыгъэщыгъэмкълэ, мы аужырэ илъэххэм республикэм лъэбэкълуагъ ышлэхэрэм яшлугъэкълэ социальнэ-экономическэ лфохэм язытет нахъышлум фи-

узнкългъ. Джырэ уахътэ сомэ миллиард 42-рэ зытефэрэ инве-стиционнэ проектшхо 36-рэ республикэм шагъэагъ. Адыге-им щыпсэурэ цыфхэм япроценти 7-м бизнес цыкълум епхыгъэу лф ашлэ. Пшъэрылъ шъхъалэу щытыр республикэм иэкономикэ кыхалъхъэрэ инвестициехэр нахъыбэ шыгъэхэр ары. Ащкълэ Внешэкономбанкым ишлугъэу кыгъэкълон зэрильэкълхэщтыр,

сыд фэдэрэ лъэныкълхэмкълэ зэдэлэ-жъэнхэм зэрэфэхъазырхэр АР-м и Лыхъужьныгъэу кылуагъ.

Ифэу ашлэрэм, пшъэрылэу зыфагъэуагъэхэрэм нэужым къатегушылагъ Сергей Астафу-ровыр. Анахъ мэхъанэшхо зэра-тыр лъэныкълхэм ащыуагъ кы-гъэнэфагъэх промышленностым хэхоныгъэхэр егъэшлыгъэныр ыкъл модернизацие шыгъэныр, инновационнэ проектхэр зыгъэ-хъазырхэрэм, бизнесым пылхэм лъылыгъу афэхъуагъэныр, нэмыкъл-хэри.

Зэрэздэлэжъэнхэ альэкълхэщт лъэныкъл анахъ гъэшлэгъонхэу Адыгеим кыгъэхъазырыгъэхэм ащышхэ энергетикэм, агропро-мышленнэ комплексым ыкъл тур-индустрием хэхоныгъэхэр ягъэ-шыгъэным япрокътхэр. Внешэ-кономбанкым ипашэхэр а пред-ложениихэм ахэллэщтых ыкъл республикэм лъылыгъу кызэрэ-фэхъунхэ альэкълхэщтхэр агъэнэ-фэхъыгъ.

Зэлукългъым икълухым респу-бликэм ибизнесменхэр зыгъэгумэ-кълэрэ упчлэхэр Внешэкономбан-кым иллыкълхэм афагъэзагъэх, игъэкълотыгъэу джэуапхэри ахэм агъотыгъ.

КЛАРЭ Фатим.

Лыхъужьныгъэу и лфотхъабзэу зэлукългъуагъ

Адыгэ Республикэм и Лыхъужьныгъэу Тхьаклушынэ Аслъан Внешэкономбанкым региональнэ поли-тикэмкълэ и Департамент идиректорэу Сергей Астафуровыр мы банкым икътумэу Къыблэ федеральнэ шъолъырым щылэм ипашэу Вадим Украинцевыр тыгъуасэ лфотхъабзэу зэлукългъу адырилагъ. Ифотхъабзэм хэлэжъагъ АР-м и Пре-мьер-министрэу Къумпыл Мурат.

Республикэмрэ ыпшгъэкълэ зыгуагъу кытшлыгъэу банкым-рэ шлугъэу кыфэхъыгъэу зыльэкълхэщт проектхэр шы-лэныгъэм щыпхырышы-гъэнхэр, ащ дакълу Адыге-им иэкономикэ хэхоныгъэхэр ышлэхэм фэлорышлэщт пстэури гъэфедэгъэныр пшъэрылъ шъхъалэхэм зэу зэрашчыр Тхьаклушынэ Аслъан кылуагъ. Мы аужырэ илъэххэр пштэмэ, Адыге-им иэкономикэ сомэ мил-лиард 62-рэ фэдиз инвестор-хэм кызэрэахалъхъагъэм, тапэкълэ а пчъагъэр нахъыбэ шыгъэным, ащкълэ къатефе-рэр шлокъл имылэу агъэцкълэ-ным, инвесторхэм, бизнес-менхэм лфот адашлэным, язэ-пхыныгъэ агъэпытэным зэрэфэхъазырхэм республикэм ипашэу кыкълхэщтхыгъ.

Сергей Астафуровым кы-зэрилагъэмкълэ, Внешэконом-банкым Адыгеим иэконо-микэ кыхилъхъэщтыгъэ ахъщэр мэкълэ дэдагъ. Ау мы аужырэ илъэххэм респу-бликэм хэхоныгъэу ышлыгъэхэм, инвестициехэр нахъыбэ зэрэхъуагъэм, иэкономиче-скэ рейтинг зыкызырилэ-тыгъэм яшлугъэкълэ ахъщэ хэллэхъанымкълэ ар субъект хъопсагъо хъугъэ.

АР-м и Правительствэ имызакълуагъ, республикэм имуниципальнэ образова-ниехэм, бизнес-сообщест-вэм ялыкълхэм зэлукългъу-зэдэгущылагъуагъэр мы ма-фэхэм адашлышхыгъ, зэрэ-здэлэжъэнхэ альэкълхэщт лъэныкълхэр кыагъэнэфэ-щтыгъ.

(Тикорр.).

Зэхэсыгъом хэлэжъагъ

УФ-м и Къэралыгъо Ду-мэ джырэблагъэ илэгъэ зэ-хэсыгъом Адыгеим ыцкълэ ащ шылэ депутатэу Нэтхъо Разыет кышчыгушылагъ. Цыфхэм япсауныгъэу кы-ухъумэгъэнымкълэ УФ-м ихэ-бзэгъуагъу лъапсэхэм яста-тыу N 61-м изаконопроект зэхъокълыныгъэхэр фэшлы-гъэнхэм зэхэсыгъом щыте-гушылагъэх.

— Изэллэ-профилактиче-скэ организациехэм япшэ-рылхэр гъэлорышлэгъэнхэм мы законопроектыр фэлажъэ. Ащ кыкълхэр зифытыны-гъэхэр аукълуагъуагъ кыа-лэрэ цыфхэм афэгъэхыгъэу кы-барыр хэгъэу лфотхэм-кълэ органхэм алыагъэлэсы-ныр ары, — хигъэунэфы-кыгъ Нэтхъо Разыет.

Депутатым агу кыгъэ-кыжыгъэу 2012-рэ илъэсым ищылэ мазэ Федеральнэ за-конэу «УФ-м щыпсэуагъэрэм

япсауныгъэу кыухъумэгъэ-ным фэгъэхыгъэу» зыфилорэм кълуагъэ илэ зэрэхъуагъэр. Ащ кызэрэщылорэмкълэ, кыаоллэгъэ сымаджэм ипса-уныгъэу зэрар рахыгъэмэ, сымаджэм хэгъэу лфотхэмкълэ органхэм макъэ аригъэлуным ифитыныгъэу ил. Законэу «Полицием ехы-лагъ» зыфилорэм а шап-хэр хэт.

Узэрэзекълхэщт шыкълэхэм, охътэ гъэнэфагъэу макъэ зэрэбгъэлущтми игъэкълоты-гъэу депутатыр къатегушы-лагъ. Фракциеу «Единая Рос-сия» зыфилорэм иеплыкълэ Нэтхъо Разыет дыригъаштэ-зэ, а законопроектым мэхъанэ зэримылэжыым кы-хэкълэу шыгъэзыегъэн фаеу ылытагъ. Ащ зэкълэми ды-рагъэштагъ ыкъл ищылэгъэу унашъор Къэралыгъо Думэм ыштагъ.

Тимофей БЕЛОВ.

Мыекъуапэ митинг щыкIуагъ

УФ-м и Президент хуынымкIэ зикандидатурэ къагъэлъэгъоу Владимир Путиным дезыгъаштгъэрэр мэзаем и 18-м Мыекъуапэ игуцгъу Лениным ыцIэ зыхы-рэм щызэрэуагъоигъэх. Адыгеим ипрофсоюзхэм я Федерация кIэ-щакIо зыфэхуыгъэ митингым хэ-лэжыагъэх медицинэм, гъэсэн-гъэм, культурэм, спортым, ветеран ыкIи ныбжьыкIэ организа-циехэм ялIыкIохэр, цIыф къызэ-рыкIохэр, нэмыкIхэри.

Митингыр къызэIуихыгъ ыкIи зэрищагъ АР-м ипрофсоюзхэм я Федерация итхьаматгъу Устэ Рус-лъан. Зэхыхэм къыщыгуыцIа-гъэх Адыгэ Республикэм и Лы-шхъуэу ТхьакIуцынэ Аслъан, Урысыем и ПрезидентынымкIэ кандидатгъу В.Путиным общест-веннэ IэпыIэгъу етыгъэным ина-роднэ штаб икIуатмэу республи-кэм щыIэм ипашгъу, Адыгэ къэ-ралыгъо университетым физическэ культурэмкIэ ыкIи дзюдомкIэ и Институт иректоргъу Кобл Якъу-

бэ, АР-м и Лъэпкъ театргъэ ипа-шгъу Зыхъэ Мэлаичгъэ, Урысыем-рэ Адыгеимрэ янароднэ артистгъу Кукэнэ Мурат, нэмыкIхэри.

Непэ Урысыем илгъ политиче-скэ рэхъатныгъэр къэухъумэгъэ-ныр, цIыфхэм ящыIэкIэ-псэукIэ нахышIу шыгъэныр, къэралы-гъом социальнэ-экономическэ хэхъоныгъэхэр егъэшIыгъэнхэр,

егъэжэпIэшIоу щыIэхэр лыгъгъэ-кIотэгъэнхэр пшгъэрылгъ шхъаIгъу зэрэщытхэр къэгушылагъэхэм зэкIэми къыхагъэщыгъ. А зэкIэ-ри зыгъэзэкIэнгъу зыщыгуы-хэр Владимир Путиным ипо-литикэ зэрэдырагъаштгъэр пстэ-уми къаIуагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО
Адам.

НыбжьыкIэхэмрэ Интернетымрэ

ШIэныгъэм икъэкIуапI

Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм щызэха-щгъэ НыбжьыкIэ парламентым-рэ Адыгэ Республикэм ныбжьы-кIэ ИофхэкIэ и Комитетрэ «Блог дэгъу» зыфиIорэ зэнэкъокъу зэ-хашагъ. Иофхэбзэр лыгъэкIо-тэгъэным фэшI ОАО-у «Рос-телеком», ООО-у «Пенсиехэр аIэкIэгъэхъажынымкIэ Гупчэр», ООО-у «Зыгъэпсэфыным ияр-марк» зыфиIохэрэр IэпыIэгъу къафэхъух. Ащ фэгъэхыгъэ пресс-зэIуIэ Мыекъопэ къэ-ралыгъо технологическэ универси-тетым щыIагъ.

Мэзаем и 14-м къыщегъэжы-гъэу мэлылфэгъум и 15-м нэс зэнэкъокъур Iошт. Адыгеим гу-рыт ыкIи апшгъэрэ гъэсэнгъэ щызэзэгъэгъотырэ ныбжьыкIэ-хэр ащ хэлэжээнхэ алэкIышт. Интернет блогыр зы нэгырым е купным иен ылъэкIышт. Ар тема-тическэу е темэ зэфэшхъафхэр къыщалэгъу гъэпсыгъэн фæе. Ин-

тернет-сайтхэу «Одноклассники» ыкIи «Контакт» зыфиIохэрэр зэ-нэкъокъум хагъэхъаштхэп. Иоф-тхэабзэм хэлэжээнхэу нэгырэ 15 къыкIэлъэгъу. ТекIоныгъэр къыдзыхыхэрэм шIухъафтынхэр къыжжэ.

Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм щызэха-щгъэ НыбжьыкIэ парламентым ия 3-рэ зэIугъэкIэгъу итхьаматгъу НэтIэхъо Руслъан зэнэкъокъум мэхъангъу ратырэм къытегушы-лагъ.

— НыбжьыкIэхэм къэбарыбэ Интернетым къырахы, цIыфхэм яеплIыкIэхэр къыщыралоты-кIых, — еIо ащ. — Ахэр тэрэ-зэу къагурыIонхэм, мыхъо-мы-шлагъэм къафаджэхэрэм заща-дзыным фэгъэсэгъэнхэм, зэдэ-гушыIэгъухэр зедашIынхэм мы зэнэкъокъур атэгъэпсыхъагъ.

Зэнэкъокъум изэхъащакIохэм ялIыкIоу Чыржын Адам Иоф-тхэабзэр зигъо Иофыгъоу ылгъ-

тагъ. БлэкIыгъэ илъэсым Абхъаз Республикэм щыкIогъэ фору-мым щыIэгъэ ныбжьыкIэхэм IупкIэу ИнтернетымкIэ къэбархэр къагъэхыгъэх. Адыгеим иныб-жьыкIэхэм мыр егъэжэпIэшIу афэхъушт.

Адыгэ къэралыгъо универ-ситетым и студентгъу ХъакIэмыз Замирэ зэнэкъокъум хэлажэ. Ащ къызэриIуагъэмкIэ, ныбжьы-кIэхэм яухътэ Интернетым ра-пхы. Ау зэкIэми ягупшысэ купкI хэлъу, дахэу къыралотыкIынэу хъурэп. НыбжьыкIэхэм амьшIэ-рэм зыщагъэгъозэнымкIэ, зауш-тынымкIэ зэнэкъокъур амалы-шIоу щыт.

Мазэ зытешIэкIэ зэнэкъокъум хэлажэхэрэр аугъоштыгъ. Иофыр зэралыкIуатэрэм тегушыIэ-штыгъ. ЩыкIагъэ зигъэхэм анаIэ атырарагъэдзэшт. Журналист-хэм яупчIэхэм зэхъащакIохэм джэуапхэр къаратыжыгъэх.

ДАУТЭ Анжел.

Кавказым фэтхагъ

Дунаим щызэлъашIэрэ тхэкIо цIэрыIоу Михаил Лохвицкэр къызыхъугъэр мэзаем и 21-м илъэс 90-рэ мэхъу. ТхакIом илъэс 67-рэ ыныбжэу ищыIэ-ныгъэ ыухыгъ, ау итворчествэкIэ лъэуж дахэ къыгъэнагъ.

Михаил ятгъу Георгий иИоф-шIэн епкыгъэу дунай къызылIы-кIухъаштыгъэ, ау кIалэр еджа-пIэм чIэхъангъу игъо къызысым, Азием къыкIыжыыхи, Тбилиси къэкIожыгъагъэх. Гурыт еджа-пIэр къызеух ужым, 1940-рэ илъэсым нэс, дзэ къулыкъум кIуи, илъэси 7 къэтыгъ. Нэужым Тбилиси дэт университетым фи-лологиемкIэ ифакультет чIыхъагъ. Стипендиер фимыкIоу, яти ыгу зэрегъурэм къыхэкIэу гъэзетгъу «Молодой ленинец» зыфиIорэм корреспондентгъу Iухъагъ. Зэныб-джэгъухэу Михаил Лохвицкэр, Булат Окуджавэ ыкIи Александр Цыбулевскэр згъусэхэу литера-турнэ объединениеу «Соломен-ная лампа» зыфиIорэр универси-тетым щызэхашт.

1955-рэ илъэсым апэрэ тхы-лгъэу «Встречи в пути», ащ ыуж

бэ темышIэу Грузием фэгъэхы-гъэ тхылгъэу «Коранетские рас-казы» зыфиIохэрэр къыхеутых. 1956-рэ илъэсым Лохвицкэр СССР-м итхакIохэм я Союз хэ-хэ. 1965-рэ илъэсым къыхиуты-гъэ романгъу «Неизвестный» зы-фиIорэм осэ ин къыфашIы. Лох-вицкэм иныбджэгъоу Константин Паустовскэр мыщ фэдэу тхакIом къытегушыIэ: «... Мишэ цIыф нэ-гушIу, ар щхы зыхыукIэ, щыIа-кIэр псынIкIэу пщэгъэхъу».

1965-рэ илъэсым тхакIор Об-нинскэ рагъэблагъэ, гъэзетгъу «Вперед» зыфиIорэм иредактор шхъалэ ашIы. А лъэхъанхэр къыныгъэх, илъэс 21-рэ Иоф ащ ши-шлагъэу, Валерий Павличук ихъэдагъэ зэрэхэлэжыагъэм пае КПСС-м къыхафы, IэнатIэри ты-рахышI, иунагъо игъусэу Тби-лиси ыгъэзэжыынэу мэхъу. ИкIа-сэу шIу ылъэгъуштыгъэ Кавка-зым, адыгэхэм ятарихэ изэгъэ-шIэн педзэжы. Урыс-Кавказ за-ом илъэхъан къызыхэкIыгъэ лъэпкъым къынэу ылъэгъугъэр, ятэжэу Закир-Адджик Герей ыцIэ-кIэ повестгъу «Громовый гул» зы-

фиIорэр етхы. Ау цензурэм пхы-римыгъэкIысэ тхылтым икыдэ-гъэкIын бэрэ пэлъы, кIитхыкIы-жыынэу мэхъу. Константин Си-моновыр IэпыIэгъу къыфэхъушI, тхылгъэр къыдэкIы. Кавказым тхакIор шIу щалъэгъу, шIухъаф-тынэу кIаIо раты, нэужым зыпсэ хэкIыгъэ тхэкIо цIэрыIом а кIэ-кIо шIуцIэр тэхъагъэу агъэтIы-лIыжы. «Громовый гулым» къыкIэлъыкIоу романгъу «Поис-ки богов» зыфиIорэр къыдэ-кIыжы. Ежэ тхакIом игушыIэ-хэр: «Сятэжэу Закир-Адджик Герей адыгагъ, шапсыгъэмэ ащыщыгъ. Заом илъэхъан янэрэ ятэрэ ауIыыхи, илъэс 12 нахэ ымыныбжэу сабыр ибэу къэнэгъагъ. КIэлэцIы-кIур урысылIэу Иван Прига-ра ыплужыгъ. ТIуапсэ «кре-стить» шашIи, цIэу Захарий фаусыжыгъагъ».

Лохвицкэм итворчествэ Кав-казым чIыпIэ ин щыуытыгъ. Итхыгъэхэм шпыпкъагъэр къахэ-щы, адыгэгъу шпыпкъэ илагъ.

ШХОНЧЫБЭШIЭ
Рузан.

Лъэпкъ пстэури зэкъош

Къалэу Кисловодскэ бэмы-шIэу Премьер-министргъу Вла-димир Путиным Темыр-Кавказ ыкIи Къыблэ федеральнэ шъо-лырхэм япашэхэр щигуыоихи, лъэпкъ зэфыщытыкIэхэр на-хышIу зэрэшыгъэнхэ фæм щытегушылагъэх. Ащ фэдэ бэрэ къыхэкIырэп, Кавказыр къы-зыкIылахыгъэри гъэнэфагъэ — мыщ гумэкIыгъохэр шынахы-бэх, цIыфмэ аIэкIэлъ Iашэр бэ, чIыпIэ-чIыпIэу мыхъо-мышIэ-хэр зэрэщызрахэхэрэр къэ-баргъэлэхэм аушгъэфырэп. Ахэр къыдэпллыгъэхэмэ, Адыгеир ма-мырныгъэрэ зэгурыIоныгъэрэ зэрылгъ республикэу щыт. Ар зэкIэми ашIэ, къытхыхэхэрэми алъэгъу.

Советскэ щыIэкIагъэр тыгу къэкIыжыгъэу арэп. Непэрэ мафэми, сыдигъуи фэдэу, къыд-дэпсэхэрэми къытхыхэхэрэми адыгэ чIыгум цIыфыгъэкIэ та-щыдэпсэу. Щысэхэм уалыхъу-жыынэу щытэп, ахэр тинэры-лгъэгъух.

Курдхэр адыгэхэр зыщыпсэ-урэ чIыгум псэупIэкIэ къыз-кIышыуцугъэхэр лъэпкъ зэхэдз

мыш зэримылгъыр пэшIоры-гъэшгъэу зэрагъэшIагъэти ары. Сабый ибэхэу — урысхэу, ук-раинцэхэу, ермэлхэу, негрэхэу, нэмыкIхъуи янэ-ятэхэм къала-хыгъэхэу еджэпIэ-интернатхэм ащалыгъэхэм ащышхэр шгъэ за-улэ хъухэу адыгэ унагъохэм ащапIух. А къэбарышIур феде-ральнэ гупчэм нэсыгъэу щыт, агъэшIагъо, игугъу ашIы.

Джащ фэдэ, бэшIагъэу урыс унагъохэр, къэзэкъхэр благъэу адыгэ унагъохэм ялагъэх ыкIи яIэх. ЗэлъэкIох, зэдэлэпыIэ-жых, яхъари агумэкIыгъуи зэ-дагошы.

Адыгеим щыпсэурэ лъэпкъ пэпчэ общественнэ организа-циехэр зэхашагъэх, ялгъэпкъ культурэ, абзэ, яхабзэхэр къа-гъэгъунэх, зи пэрыохъу афэхъу-рэп, республикэ фестивалхэм ренэу ахэлажэж.

ТибэдзэршIыпIэхэм ермэл-хэр, абхъазхэр, узбекхэр, цы-ханхэр анахэ чIыпIэ дэгъухэм ащэщх. Зы лъэпкъи зэрэтымы-гъэцIыкIурэм фэгъэхыгъэу джыри бэ къэпIон плъэкIы-щтыр.

Тигукъаохэр

ЦыфышIур дунаим ехыжыгъ

ЦуукI Налбый идунай зэри-хъожыгъэр зыгу къеуагъэр бэ. Налбый цIыф гъэсагъэу, ащ диштгъу Iэдэбныгыи, культури хэлхэу, шэн гъэтIылыгъэрэ нэхъой дахэрэ зигъэгъэ цIыфыгъ.

ЫшIэрэ пстэуми дэгъоу афыщытыгъ, «Сыдэу шгуыш-та, сыда жъугъахэхэрэр?» ыIоу къыкIэмыупчIэу блэкIышты-гъэп. А пстэур сэзыгъаIорэ щыI, ар сикъоджэгъугъ ыкIи сикъунэгъугъ. Чылэм узыкIо-кIэ, Налбый идахэ къаIо, хэт къуаджэм дэлIыкIыгъэми, къэ-бар ымышIэу уахътэ текIы-гъэми, афэкIуагъ ыкIи афэтхъа-усыхагъ.

Налбый сянэ деджагъ. Я 4-рэ классым исхэу нэмыщы-дзэхэр къэблагъэхэ зэхъум «кы-шхъэм фашистхэр къэмысын-хэкIи хъун, нахэ щырэхъа-тышт», — ыIуи сянэ ышыпхъу нахыжэу Шоиоко щыныса-гъэм зыдичыгъагъ. Тянэ Нал-бый нахэ дэгъоу еджэрэ клас-сым имысыгъэу къыIоштыгъ, ежыри сянэ опсэуфэкIэ къы-кIэмыупчIэу тызэблэкIыгъэу къыхэкIыгъэп. Тэмашхъэм, чылэм къэбарэу адэлхэр зэри-гъашIэштыгъэх, цIыфхэм къа-кIэупчIэштыгъ.

Тятэ шыхэр зэрикIэсагъэхэр, къэшгъоным зэрэтегъэпсыхъэ-гъагъэр апэу къысэзыIогъагъэр Налбый. Ежыым икIэсагъэп къыщышIыгъэхэр къытфиIо-тэнхэу. «Шъуедж, джары шъо шъуиIофыр», — къытиIо зэпы-тыгъ.

Налбый зэрэшымыIэжыыр зызэхехым, Шъэо Рэщыдэ теле-фонкIэ къытеуагъ. Инэу ыгу къызэреуагъэр, ар зэрэцIыф дэ-гъугъэр, гумэкIи гукIэгъуи зэ-риIагъэхэр ыгу къэкIыжыгъэх. Ежэ нэгыритIум Иоф зедашIэу хъугъэ. НыбжьыкIэхэм гъэсэн-гъэ ягъэгъотыгъэным пылгы-гъэх, яшъыпкъэу апIуштыгъэх ыкIи агъасэщыгъэх. Налбый Адыгэ хэку исполкомым на-роднэ гъэсэнгъэемкIэ иотдел ипашгъу, Рэщыдэ ТэхъутемыкIое районым гъэсэнгъэемкIэ и ГъэIорышIапIэ ипашгъу игуадзэу Иоф ашIагъ. ТIуи «Адыгеим и Шытхъуэхэ» зыфиIорэ медаль лъапIэр къафагъэшъошагъэу щыт.

Лыгъэныгъэ зэфашIыштыгъ, зэщыгушшэщыгъэхэп. Илъэс заулэкIэ узэкIэлэбэжыымэ, Рэ-щыдэ къызщыхъугъэ мафэр чIыпIэ зыгъэIорышIэжыпIэмрэ район администрациемрэ яшIо-гъоныгъэкIэ хагъэунэфыкIы зэхъум, Налбый машинэкIэ къе-жыи, гушIуаIо тэри тыфэкIо-гъагъ. «Налбый нахэ гу къабзэ хэкум исэп Iоми хъушт, — еIо зэпыт Рэщыдэ. — Ащ фэдэ цIыфхэр зыгъэхъыжэкIэ, бэмэ урагъэгупшысэ. Тхъэм джэнэт къырет, опсэуфэ ар къылэжы-гъэ шыпкIэу щыт».

ЩыфышIоу, гъэсэгъэшхоу, цIыфыгъэрэ гулыгъэрэ зыхэ-лыгъэ ЦуукI Налбый Щэбанэ ыкIорэ зышIэщыгъэ пстэуми агу илгышт.

ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтгъу КIэрэщэ Тембот ыцIэкIэ щытым иIофышIэхэм гухэкIышхо ащыхъугъ общественнэ ИофышIэшхоу, Адыгэ РеспубликэмкIэ Мамырныгъэм и Лигэ ипрезидентгъу ЦуукI Налбый Щэбанэ ыкIорэ зэрэшымыIэжыыр. Зидунай зыхыжыгъэм иунагъорэ иIахылхэмрэ ягухэкI адагошызэ афэтхъаусыхэх.

Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтгъу КIэрэщэ Тембот ыцIэкIэ щытым иIофышIэхэр лъэшэу гухэкI ащыхъоу Адыгэ Республикэм гъэсэнгъэгэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэ напэрэ гуадзэу Кабанова Надежда Иван ыпхъум фэтхъаусыхэх ятэ идунай зэрихъожыгъэм фэшI.

ХЭДЗЫНХЭР

Шыпкыагы ахэлыынэу елыытэ

Кымафэм иаужырэ мазэ ызыныкыо кызытынэклигы. Тапэрэ ильэсыхым Урысые Федерацием и Президент ІэнатІэ зезыкыаштыр зыхадзышт мафэр кыэсынклэ бэп кыэнэжыгыр. Кандидатхэм азыфагу зэнэко-кыушо ильэу агитацие ІофшІэныр рагэакокли. Арыш, кызыэрэтшІошырэмклэ, мызэгъоугум гыз-тапэм и 4-м хэдзыплэ участкэхэм хэдзаклохэр чанэу аклІлэщтых, хэти ыгуклэ кыыхыгыгэ кандидатым ымакыэ фытышт. Кызралыгъо Думэм идепутатхэм яхэдзынхэр зэрэклогыэхэ шыклэр, зэфэгъэ икыу ахэм ахэмылыгыгэу зылытэрэ политическэ партиехэм япашэхэм зэрахэтхэр кыдалытэхээ, ыпэклэ шылэгъэ шыклэхэри агэфедэщтых, тыдэкли дэх имылу законым ишапхэхэр шагъэцкІлэхэм яшбыпкыу зыфагыэхызыры. Непэ ехыулэу тиреспубликэ а ІофшІэныр зэрэщызэхэщэгъэм, тапэклэ ашІэщтхэм афэгъэхыгыагы Адыгэ Республикэм хэдзынхэмклэ и Гупчэ комиссие итхыаматэу Хут Юрэ мэзаем и 16-м АР-м и журналистхэм я Союз ишІоигъоныгъэклэ зэхыщэгъэгъэ пресс-конференциер. Ар кызылэуиэхэ, хэдзынхэм япхыгыгэ Іофыгыохэу тиреспубликэ шызэшІауахыгэхэр ыкли гызтапэм и 4-р кыэмысызэ ашІэщтхэр пресс-конференцием кыекІолІэгъэ журналистхэм кыафІотагы.

КызырІауагъэмклэ, «неуш зэхашыуш» алуагъэми хэдзынхэм зэрафэхызырхэр а мафэм Адыгеим и Лышхыгъэ дэжэ шызэхэщэгъэ антитеррористическэ комиссием зэхэсыгыгъоу иІагъэм кызырршафІотагыгэр хигъэунэфыкыгы. Хэдзынхэм язэхэщэнклэ Адыгеим и ЦИК пшырІылыу иІэхэм кыашыуцызэ, УФ-м и Президент ІэнатІэклэ кандидатхэм ацІэхэр зэрІтхэгъэ бюллетеньхэу гызтапэм и 4-м хэдзаклохэм аратыщтхэр тедзепІэ предпріятиеу «Качество» зыфІорэм кызырІэгъэхызырыгъэхэр, ыужырэ мафэм ахэр чІыплэ хэдзекІо комиссиехэм зэраратыщтхэр, джаш фэдэу ахэм атырагъэпкІэжышты маркэхэри Москва кызэралыгыгъэлэсыгъэхэр хигъэунэфыкыгы.

Мэзаем и 13-м нэсыфэклэ чІыплэ хэдзекІо комиссиехэм а пшырІылыр агъэацІэщтыгъэмэ, мы мафэхэм участкэ хэдзекІо комиссиехэм хэдзынхэр зыщІлэщтхэ мафэм дэмысышт хэдзаклом откренительнэ талонхэр аратых. Мыщ дэжыым сыдми ушыкыагы горэ кыашы паеткІэ ахэр афыратыкІыхэрэп. Язаявление кыыша-

Іон фае зыкІыдэмысыштыхэр, нэмыкл чІыплэм голосованием шашын фаеу зыкІэхыуштыр. Джаш фэдэ пэублэ гушыІэм ыуж журналистхэм яупчІэхэм джэуапхэр кыаритыжыгы.

— **Джырэ хэдзынхэм ашыжыугъэфедэщт технологическэ шпэхакІэхэм уакытегушылэ тшІоигъу. Ыпэклэ шымылагъэхэу сыд фэдэ шыкІахэм тарихылілэщта?**

— Шыф гори хэмылыгу ыкли шхыиыгыгъэу хэдзынхэр зэхэщэгъэхэм фэшІ УФ-м и ЦИК игъоу кыпфІлэгъугъагы бюллетеньхэр зыдадзэщтхэ кыэмланхэр узыпхырыпІынын пІыэкІышт материалхэм ахшІыкыгыгъэхэ фаеу. Ар дгъэцкІэжыгыгъэ. ХэдзекІо нэбгырэ минишым нэс кыызекІолІэщт хэдзыплэ участкэхэм зы кыэмланышхо ачІэтышт, зыгорэклэ бзу кыекІуалІи, бюллетеньхэр дэмыфэжыыхэ хыумэ, ятІонэрэ кыэмланри кызылэуахын алыкышт. Пстэуми анахэ Іофыгуа-кІэу шытыр камерэхэр хэдзыплэ участкэхэм зэрэчІэтыштыр ары.

Стационар шІыкІэм тегъэпсыкыгыгэ телефон зычІэт участкэ 225-м ачІэт камерэхэм кыагъэла-гыохэрэр яунэ исхэу Интернетым-кІэ цыфхэм алыгъгун алыкы-нэу гъэпсыгыгъэшт. Шыпкыгэ, ащ пае нахэ пасэу зыбгъэтхын, уепІынын пІыэкІынэу бгъэпсын фае. Ащ фэдэ телефон зычІэмыгъэу зыпхыныгъэхэр мобилыне телефон шІыкІэм тетэу зышыгыгъэпсыгыгъэшт участкэ 34-ми камерэхэр ачІэтыштых, ау унэм уисэу уяпІынын ахэр тегъэпсыкыгъэщтхэл. Непэ ехыулэу хэдзыплэ участки 132-м камерэхэр ачІагъэуцуа-гъэх, хэдзынхэр зыщІлэщтхэр кыэсынклэ кыэнагъэр мэфишым нахэ мымакІэу адрэ участкэхэми ачІагъэуцонэу связистхэм тыкыа-гъэгугъагы. Зэрэсымаджэм кы-хэкІэу иунэ зымакыэ шызытынэу хыуштыхэм апае кырахаакышты кыэмланхэри узыпхырыпІынын пІыэкІыштхэм афэдэщтых. Ахэр кыэзыкыагышты купхэм хэдзын фытыныгъэ зІлэхэу комиссием хэтхэм ашыщхэу нэбгыритІу ыкли совешательнэ фытыныгъэ зІлэхэу нэбгыритІу ахэтышт.

— **Мы хэдзынхэм КОИБ-хэр (хэдзынхэм апае бюллетеньхэр комплекснэу обработкэ зышы-хэрэр) ашыжыугъэфедэщтхэ?**

— Кызралыгъо Думэм иде-путатхэр хэтыдзыхэ зэхыум КОИБи 10 Мыекыуапэ ыкли 4 по-

селкэу Тульскэм ащыдгъэфедэ-гъагыгъэх. КызІогъэн фае ар шІы-кІэшІоу зэрэщытыр нафэ кызы-рэхыугъэр. Джыри а чІыплэ дэдэ-хэм ахэр ащыдгъэфедэщтых. Ар амалышІоу кызышырэр голосо-ванием зэрауахыгъэм лыпытыгу кнопокэм утелункІэм хэдзынхэм кІэухэу афэхыугъэхэм яхыылэгъэ протоколыр хызырэу кызырэр-дэклэрэр, бюллетеньхэр Іэклэ кыэпІыгъэнхэу зэрымшыкІагыр ары. Ахэм хэуконыгыгэ гори зэ-рамышырэр блэкІыгъэ хэдзын-хэм Мыекыопэ районым кышы-щынэфэгъагы. КОИБ-м кыыгъэ-лэгъэуагъэмклэ лыпылІахэм цыхъэмышІыныгъэ кыахафи, бюллетеньхэр Іэклэ кызыалы-тэжыхэм, техникэмклэ кыалыта-гъэхэри Іэклэ кыалытагыгъэхэри зэфэжыгыгъагы.

— **УФ-м и ЦИК итхыаматэ президент хэдзынхэм шыпкыагыгэ ахэмылы-гъэу кызычІэкІыжыкІэ ыжакІэ тыриупкІыжы-щтэу кылуагы. О сы-дэуштыр тхылуагы пшыра?**

— Жаки, пакІи стетэг, сышхы-ци икыгы. Арыш, ащ фэдэ тхы-луагыгэ кыэсшІын слэкІыштыт. Ау голосованием шхыиыгыгъэу, зэкІэми янэрылэгъоу тиреспу-бликэ зэрэщыгъэпсыгыгъэщтым си-цыхыгъэ тель. Хэдзынхэм яхы-лагуагу УФ-м и ЦИК ренэу кы-зэрэщтытхэрэр кыэсымыІон

слэкІыштыт. Хэдзаклохэр про-центишгъэм лыкІахыгу кыекІолІа-гъэхэу кызыгыгъэлагыохэрэм та-щыштыт. Тиреспубликэ нафэ кы-зэрэщыкыугъэмклэ, хэдзынхэм ахэ-лажыхэрэр ренэу процент 60 — 65-м нэсы. Мары Кызралыгъо Думэм идепутатхэр хэтыдзыхэ зэ-хыум ахэм яхыылэгъэ заявление гори кытІылыІэсыгыгъэп, джэпсэ-лыиІлэ зэкІэмклі кытІуکلэгъа-гъэр. Ахэр Прокуратурэми, нэ-мыкл органхэми ауплэкІухэрэм ашыщхэл, шІоигъоныгъэхэм ате-лытагыгъэх ныІэп. Арыш, зако-ным ишапхэхэм тадэмыхэу ти-республикэ хэдзынхэр зэрэщы-кІоштыхэм сицыхыгъэ тель.

— **Гызтапэм и 4-м ти-республикэ чІыплэ хэ-дзынхэри шыкІоштых. Сыда ахэм яхыліла-гъэу кытэпІон пІыэкІы-щтыр?**

— Муниципальнэ образова-ниилІл япашэхэр хэдзыштых. А ІэнатІэхэмклэ кандидатхэу нэбгы-рэ 15 атхыгъ. Пстэуми анахэ инэу шызэнэкогыкыу Тэхыутэмыкыоэ районым. Ащ район пэшэ Іэна-тІэм нэбгыритф шыфэбанэ. Джаш фэдэу, кыалэу Мыекыуапэ хэмы-тэу, адрэ районхэм ыкли Адыгэ-кыалэ ялыкІо органхэм ядепутат-хэри хэдзыштых. Тегъэразэ кан-дидатыбэ кызырагъэлэгъэгуа-гъэм. Депутат мандати 131-м пае кандидат 368-рэ зэнэкогыкыу. Арыш, узыхэлыгыхыуани, кыа-хэпхыни шыІэх.

— **Хэдзынхэр зышы-Іэщтхэ мафэм междуна-роднэ лыпылІахэр Адыгеим кыэклонхэу олыта?**

— КызекІоштых. УФ-м и ЦИК кытІылыгъэлэсыгыгэ кыэбарым ты-зэрэщыгъэгъозагъэмклэ, Чехием-рэ США-мрэ ялыкІохэр тирес-публикэ кызекІоштых, хэдзынхэр зэрэклорэм лыпылІэщтых.

Сурэтыр Іэшынэ Аслъан ты-рыхыгъ.

РЕСПУБЛИКЭ ПРОГРАММЭХЭР

Атыгъэхэм атыштыхэр кыакІэллыкІоштых

Гухэлъ гъэнэфагыгэ зІлэ федеральнэ программэу «Урысыем и Кыыл» зыфІорэ 2009 — 2013-рэ ильэс-хэм ателытагъэм игъэцкІлэн Адыгеири хэлажыэ. Программэм тегъэпсыкыгыгъэу тиреспубликэ объект зэфэшхыафхэр шатыгъэх ыкли шатыштых. Респуб-ликаэ объектхэу ащ хагъэуцагыгъэхэр гъэпсыгъэнхэм пае мы ильэсым телытэгъэ республикэ бюджетым сомэ миллиони 151-рэ мин 401-рэ кыыщыдалы-тагы. Ар зыпэлугагыхэщтхэр ыкли блэкІыгъэ 2011-рэ ильэсым кыадэхыугъэхэр зэдгъашІэ тшІоигъоу Кызра-лыгъо казеннэ учреждениеу «Стройзаказчик» зы-фІорэм ипашэу Абрэдж Аслъан джырэблагъэ зыІуд-гъэагы.

Ащ кызыэрэтфІотагыгъэмклэ, «Урысыем и Кыыл» зыфІорэ программэм тегъэпсыкыгыгъэу се-лоу Красногвардейскэм кыоджэ еджапІэм ишІын шырагъэжыгъа-гыагы, псыкыгычІэщыпІэхэр, псы-рыкІуапІэхэр, псы шІоир зэрэ-дагычыгырэ системэхэр гъэклэ-жыгыгъэнхэм епхыгъэ ІофшІэнэу 2008-рэ ильэсым Адыгэкыалэ шырагъэжыгъагыгъэхэр лыагыекІо-тагыгъэх, а кыалэм исымэджэщ агъэклэжыгыгъэ ыкли атыгы. Крас-ногвардейскэм шырагъэжыгъэ еджапІэм ишІын пэлухыащты мылькур зэкІэ афатІупшыгъа-хэш, ащкІэ мы ильэсым шІэ-гъэн фаеу шытыр кыэнэжыгыгъэ цыкІу-шъокІухэр ухыжыгыгъэн-

хэр ыкли бжыхыэм, Іоныгъом и 1-м, ехыулэу еджапІэм кІэлэ-еджакІохэр чІэгъэхыажыгъэнхэр ары. Псыр аІэклэгъэхыгъэным епхыгъэ Іофыгъо пстэухэри Адыгэкыалэ шагъэцкІагыгъэх, мы ильэсым канализацием игъэклэ-жыын епхыгъэ ІофшІэнхэр аухы-жыгыштых. Подрядчикхэм мээзэ зауІэклэ ахэр зэшІауахыштых.

«Урысыем и Кыыл» зыфи-Іорэм хэхэрэ республикэ про-граммэм шагъэнэфэгъэхэ объ-ектхэм ашыщты Мыекыопэ псыры-кІолІэ зэхэтыр гъэклэжыгыгъэнхэр, — кылуагы Аслъан. — Ащ егъэ-нафэ Мыекыопэ районым ит псэ-упІэхэмрэ кыалэу Мыекыуапэрэ ащылсэхэрэм зылу фэмыхыо

ыкли икыу фэдизэу зашхохэрэ псыр аІэклэгъэхыгъэнхэр. А гу-хэлъыр гъэцкІэжыгыгъэным пае бюджет ахыщэу сомэ миллион 999-рэ псэолъэшІхэм аІэ кыра-гъэхан фаеу проектым ыгъэна-фэщтыгъ. Мы ильэсым а объек-тыр ухыжыгыгъэным ыкли тыгъэ-ным афэшІ федеральнэ бюджет-тым сомэ миллион 325-рэ ыкли республикэ бюджетым сомэ мил-лион 55-рэ кыатІупшыгъэу щыт. Ау республикэ программэм зэ-ригъэнафэрэмклэ, объектым зы-кІэмклі уасэу иІэр сомэ милли-арди 4,5-рэ. Ащ шыщты мылькышІу апэлухыащты федеральнэ гухэлъым тегъэпсыкыгыгъэу кыыблэ шъо-лыырым исубъект зауІэмэ аща-гъэпсыштыгу агъэнэфэгъэ тури-стическэ кластерым хэхэрэ объ-ектхэм псыр яшэлІэгъэным епхы-гъэ ІофшІэнхэм.

Темыр Кавказым ит курорт-хэм япашэхэр зыхэлэжыгъэхэ зэ-Іуклэ Адыгеим и Лышхыгъэ бэмы-шІэу зэхыщэгъагы. ЗэІуклэм нафэ кыышхыгъэ ащ хэлэжыагыгъэхэм ыкли федеральнэ органхэм объект зэфэшхыафхэм агъэфедэщты псыр алыгыгъэлэсыгыгъэным зэрэдырагы-штырэр. Арыш, а Іофыр зэшІо-

хыгъэным фэшІ проект шхыаф зэхэгъэуцогъэн фае ыкли а гухэ-лъым изэшІохыни федеральнэ мылькы шыгыгъэфадыгъэ хыуным щэгугъых.

Джаш фэдэу кызІогъэн фае «Урысыем и Кыыл» зыфІорэ программэм тегъэпсыкыгыгъэу 2008-рэ ильэсым кышыублагъэу электрическэ линиеу ВЛ-110-р зэ-рагъэпсырэр. Ащ кыделдытэх Лэгъо-Накыэ линием нэгъэсыгъэ-ныр ыкли ыужым ащ подстанции шыгъэпсыгъэныр. Гъэрекло элек-трическэ линием иятІонэрэ чэзыу атыгы. Мы ильэсым линием Лэ-гъо-Накыэ лыагыгъэлэсышты, кыэ-кІошты ильэсым подстанцием игъэпсын фежыэщтых.

«Урысыем и Кыыл» зыфІорэ программэм хэмыхыгъэхэр нахэ мышІэми, 2012-рэ ильэсымклэ гухэлэу яІэхэми Абрэдж Аслъан тащыгъэгъозагы.

— Спортивнэ инфраструкту-рэм иобъектхэр ухыжыгыгъэнхэм-кІэ мы ильэсым псэолъэшІхэм бэ зэшІауахын фаеу хыуштыр, — еІо Аслъан. — Ахэм ахахыгъэ кыалэу Мыекыуапэ иурамэу Гага-риным ыцІэ зыхырэм шашІырэ бассейныр, урамэу Степноим шагъэпсырэ физкультура-оздо-ровительнэ комплексыр, гупчэ стадионыр гъэклэжыгыгъэным епхыгъэ ІофшІэнхэр. А объект-хэр ухыжыгыгъэнхэм ыкли ты-гъэнхэм апэлухыащты мылькы фе-деральнэ бюджетым кыыхыгъэ-кыгыгъэным епхыгъэ Іофыр мэфэ

благъэхэм зэшІохыгъэ хыуным тежэ. Мы ильэсым республикэ бюджетым гупчэ стадионыр гъэ-кІэжыгыгъэным пае сомэ милли-он 25-рэ, бассейныр ухыжыгыгъэ-ным пае сомэ миллиони 6 ыкли физкультура-оздоровительнэ комплексым пае сомэ миллиони 9 кыыщыдалытагы.

2012-рэ ильэсым республикэ бюджетым имылькы зыпэлугагы-хыащты объектхэм ашыщты кыэлэ мэщытышхом кыыпблагъэу ша-гъэпсырэ мемориальнэ комплек-сэу шІэжымырэ зыкІыныгъэмрэ афэгъэхыгыгъэр. Ар ухыжыгыгъэ-ным ыкли иІэгъо-блэгъухэр зэте-гъэпсыхыгъэньхэм апэлугагыгъа-нэу республикэ бюджетым сомэ миллион 21-рэ шагъэнэфагы. Зы-цІэ кыетІогъэ объектхэм ашыщ-хэмклэ конкурсхэр зэхэщтых. Лэгъо-Накыэ рашэлІэрэ электри-ческэ линиеу ВЛ-110-м иящэнэрэ чэзыу зыгъэпсышты подрядчикыр кыыхыгыгъэным фэшІ конкурс зэхэщэгъах, туристическэ объект-хэм апае инженер инфраструкту-рэр поселкэу Каменноост-скэм шызыгъэпсышты подрядчи-кыр гъэнэфэгъэнымклэ конкур-сыр зэхэщты ащ игъэпсын пэ-Іухыащты мылькур кыатІупшыгъэ-ным ехыылІэгъэ зэзэгъыныгъэ федеральнэ органхэм зашІы-хэрэ ужым.

НэкІубгъор
зыгъэхызырыгъэр
СЭХЫТЭ Нурбый.

ЩыкIагъэхэм ядэгъэззыжьи Юф дашIэ, техникэки зызэтырагъэпсыхъэ

АР-м и журналист-хэм я Союз кIэ-щакIо зыфэхугъэ пресс-конферен-ции АР-м и МВД ГИБДД-мкIэ и

ГъэlorышIаплэ ипашэу Чыназыр Алым блэкIыгъэ тхьамафэм зэрэзыхищэгъагъэм игугъу къэтшыгъагъ. Пстэумэ апэу блэкIыгъэ илэсым юфхэр зытетыгъэхэр ащ къызэфыхысыжьи, нэужым журналист-хэм яупчIэхэм джэуапхэр къаритыжьи.

УпчIэ: Мары джырэблагъэ ГИБДД-м иавтомобильхэм приборкIэхэр арыжъугъэуцагъэх. Ахэм сьдэуштэу юф ашIэра, инспекторым ежъ зыщыфаем хигъэнэн е хигъэпкIын ыльэкIынэу щыта? Сыда приборым шыагъэу къытырэр?

Ч. А.: Видеорегистраторхэр тиавтомашинэхэм зэкIэм арытышты. Инспекторым ар хигъэнэн е ыгъэкIосэн фитэу щытэп. Дежурствэр зиухыкIэ ауплэкIужьи. Видеорегистраторхэм яшIуагъэ лъэшэу къэкIо. ГушыIэм пае, водителем имысагъэ зыдимышIэжьи, мы приборым ыгъэунафыгъэмкIэ ууплэкIужьи плэкIышт. Ащ фэдэу инспекторхэм ялофшIакIи къегъэлъагъо.

УпчIэ: Видеокамерэу гъогухэм атетхэм экономикэм ыльэныкIэ сыда адэ фэдэу къахырэр?

Ч. А.: Пстэумэ апэу къас-

ломэ сшIонгъор видеокамерэу республикэм шьдгъэуцугъэхэм япчъагъэ хэдгъэхьон гухэлъ зэрэтиIэр ары. Адыгеим икьэлэ шъхьалэ дэкIыплэу иIэмэ зэкIэми ащыдгъэуцугъэ. ШIуагъэу хэлъыр... Инспекторым гъогурькIоным ишIапхъэхэр зыукъогъэ водителыр къегъэуцэ, дэгущыIэ, ищыкIагъэмэ, протокол зэхегъэуцэ, уахътэ тырегъэкIуадэ. Ащ нэсыфэ нэмыкIыбэмэ шIапхъэхэр аукохъэзэ IэкIэкIых. Видеокамерэм зыпары IэкIэмыкIэу, зэкIэ хэуконыгъэу гъогум шIапырэр егъэунафы, охътаби ащ ищыкIагъэп. ЕтIани шIошIэ инспекторхэм япчъагъэ нахъ макIэ зэрэхъугъэр, сокращениехэр щылагъэх, ау транспортым ипчъагъэ къыщыкIэрэп. Видеокамерэхэр инспекторхэм ачIыплэу мэхъу.

УпчIэ: Адыгеим ирайон гупчэхэм, зэкI плэми хъунэу, Адыгэкали ахэтыжъу, мы гумэкIыгъор яIэу къало. НыбжыкIэхэр чэщырэ гупчэ

урамхэм къащызэпчъэх, скоростышхо алыгъэу ащэзекIох. О уиеплэыкIэ, мы юфгыом идэгъэззыжьи сьдэуштэу юф даплэмэ нахышIуа, хъаури ащ ыуж шъуихъэгъаха?

Ч. А.: Шъыпкъэ, непэ а гумэкIыгъор щыI. Мары джырэблагъэ, чэщым, Адыгэкалэ игупчэ урам къыщызэпчъэхэу ащ дэххэм макъэ къытагъэIугъ. Елбэтэу ГИБДД-м икьэлэ отдел ипашэ тыфтыгъагъ, ти-инспекторхэри дгъэкIуагъэх. КытаIуагъэр шъыпкъэу къычIэкIыгъ. Ар зилэшIэгъэ ныбжыкIэхэр къаубытыхи къащагъэх. Мыхэм янэ-ятэхэр псынкIэу мы юфым къыхэлъэжъагъэх, ежъхэм зэрафэлъэкIэуи яклалэхэм пшъэдэкIыж арагъэхьыгъ. Ар тигонагъ. Сэ сишIошIыкIэ, мыщ фэдэ юфхэм пстэумэ апэу алышIлээн фаер унагъор, лIакъоу къызы-хэкIыгъэр, етIанэ цIыфэу мы псэуплэм дэххэр арых. Инспекторхэм язакъоу мыр харагъэнэн алышIыштэп.

УпчIэ: Мыекъуапэ иурамхэм якъэгъэнэфын епхыгъэ юфыгъохэм сьдэуштэу юф адашъу-шIэра?

Ч. А.: Пчэдыжъ къэс плэми хъунэу сыхъатыр 8 мыхъузэ къалэм иурамхэм сакъытехъэ. Чыплабэхэм а уахътэм остыгъэхэр ащагъэкIосэжьи.

хэу сырехьылIэ. Ар хъуштэп. КIэлэцIыкIухэр а уахътэр ары еджаплэм зыкIохэрэр, кIэлэцIыкIу Iыгыплэм защэхэрэр, къалэр «къызыушырэр». Мызэу, мытIоу тыздытегушыIэзэ пчэдыжъым сыхъатыр 9.15-м нахыжъэу амыгъэкIосэнхэу «Электросетхэм» ззэгъыныгъэ адэтшыгъэшъ, агъэцэкIэжьи нэу тыщэгугъы.

УпчIэ: Непэ республикэм сьд фэдиэ автомобилэу итыр? ТэхъутэмыкIое районымрэ Краснодаррэ ягъунапкъэу «Тургеневскэ лъэмыджIэ» заджэхэрэм дэжъ транспортыр бэу зэрэщызэрэуагъо-рэм сыда хэкIыплэу фэшъулэгъурэр?

Ч. А.: ИлэсипшIыкIэ узэ-кIэлэбжъымэ Адыгеим пстэумкIи автомобилэу мин 98-м ехъу итыгъ. Непэ а пчъагъэр мини 143-м нэсыгъ. Гъатхэм къыщыблагъэу бжыхъэ класэ охъуфэкIэ нэмыкI чышIэхэм къарыкIыгъэу фэдэ пчъагъэ къыхэхъожьи. Поселкэу Яблоневскэм идэкIыгъом — Краснодар идэхъагъом ГИБДД-м ипост ренэу щыт зэпыт, гъогурькIоным тинспекторхэр лъэплъэх, тигъунэгъу крайм иинспекторхэри тауж кьинэхэрэп. Джаш фэдэу мы чыплэм автотранспортэу щызэхъахэрэр нахъ макIэ шыгъэным ыуж тит. НэмыкI кIуанлэхэр фэшIыхэмэ нахышIуныкIэ энэгъуагъо.

УпчIэ: Мыекъуапэ автомобиль гъэуцуплэхэмкIэ юфыгъохэр мымакIэу илэ хъугъэх, бэу зэтет унэхэм ящагъухэм а гумэкIыгъор адэль. Сьдэуштэу мыщ удэлажъэмэ нахышIуа?

Ч. А.: Мы упчIэр къэлэдэхэм мызэу, мытIоу къысаты, ау... Тэ гъогурькIоныр щынэгъончъэныр ары тызфэгъэзагъэр, автотранспортым игъэуцуплэ игъэлсын тIлоф хэлъэп, къэлэ администрациер ары ащ зыналэ тетын фаер. Къалэр бгъэпсэу, бэу зэтет унэхэр, бэдэршIыплэхэр, нэмыкIхэр щыпшIыхэ зыхъукIэ, автотранспортым игъэуцуплэхэр къыдэплъытэнхэ фае, нэужым ахэр бгъэнэфэжьи хэр кьин мэхъу.

УпчIэ: Урам зэхэкIыплэхэм адэжъкIэ гъогум щыгъэтхыгъэхэр къызыщыжьи хыгъэрэ чы-плэхэр бэу Мыекъуапэ илэ, светофорхэм тэрэзэу юф зымышIэхэрэри ахэтых...

Ч. А.: Непэ ахэм юф адэтэ-шIэ, охътэ благъэм светофорхэм зэхъокIыныгъэу афэхъугъэхэр къэлэдэхэм зэхашIэшты. Къэфэбэжъэу гъогу юфшIэнхэр зэшIонхынхэ плэкIын зыхъужыкIэ, урам зэхэкIыгъохэм ащыгъэтхыгъэхэри зыпкъ идгъэуцожьишты.

ХЪУТ Нэфсэт.

Мазэр макIо

Илэс къэс ТэхъутэмыкIое районым юфхъэбзэ гъэнэфагъэхэр зыщызэшIуахыхэрэ мазэ щэкIо. А юфхъэбзэхэр ныбжыкIэхэм япатриотическэ плуныгъэ фэгъэхьыгъэх. НыбжыкIэхэм япсэуплэ чыплэхэр, ячIыгу, яхэгъэгу шIу алыгъэхэу плугъэнхэм районым мэхъанэшхо щыраты. А юфхъэбзэхэм ахэлажъэх еджакIохэр, егъэджакIохэр, «заом исабыйхэр», Хэгъэгу ззошхом хэлэжъагъэхэр, юфшIэным ыкIи заом ветеранхэр. Мыгъэ а юфхъэбзэхэр шылэ мазэм рагъэжъагъэх ыкIи мэзаем и 23-м нэс кIошты.

БэмьшIэу Афыпсытэ гурыт еджаплэу Шъхьэлэхъо Дари-хъан Шъалихъэ ыпхъум ыцIэ зыхъырэм зэлукIэгъу гъэшIэгъон щылагъ. Ащ хэлэжъагъэх еджаплэм илофышIэхэр, икIэлэ-еджакIохэр, заом иветеранхэу къырагъэблэгъэгъэхэ Черник Алексей, Шъэо Рэщыдэ ыкIи нэмыкIхэр. Ветеранхэм къа-Ютагъ язэо гъогухэм ащыщ пычыгъохэр, 1941 — 1945-рэ илэсхэм тизэолIхэм лIы-хъужыныгъэу зэрахъагъэхэм ащышхэр. Черник Алексей ТэхъутэмыкIое районыр шъхьа-фит зышIыжьи гъэхэм ащыщ,

поселкэу Инэм щэпсэу, Инэм, ТэхъутэмыкIуае, ТэхъутэмыкIое районым яцIыф гъэшIуагъ, районым щыпсэурэ ветеранхэм ясовет итхьаматэ игуадз.

Шъэо Рэщыдэ Москва ыкIи Сталинград ащыкIогъэ зэо пхъашэхэм ахэлэжъагъ, улагъэхэр къытырацIагъэх, наградэхэр бэу илэх. ТэхъутэмыкIое районым ицIыф гъэшIуагъ.

ЗэлукIэгъур Инэм гурыт еджаплэу N 25-м шырекIокIыгъ. Ар окIофэ зэнэкъокъухэр, акциехэр, лIыхъужыныгъэм иурукхэр, тематическэ зэдэгущыIэгъухэр, автопробеги районым щызэхъагъэх.

ЗэлукIэгъум хэлэжъагъэх физическэ культурэм, спортым ыкIи ныбжыкIэ юфхэм афэгъэзэгъэ комитетым итхьаматэу Зэрамыку Руслъан, Инэм еджаплэм ОБЖ-мкIэ иегъэ-джакIоу Шварц Николай, ДОСААФ-м ичIыплэ кьута-мэ итхьаматэу АкIэгъу Ас-лъан. Юбилей медалэу «Урысыем и ДОСААФ илэс 85-рэ ыныбжъ» зыфиIорэр нэбгырэ куп фагъэшъошагъ. Нэужым концерт еджакIомэ къа-тыгъ.

ХЪУШТ Щэбан.

ШЪАЧЭ-2014

Альэгъугъэм ыгъэрэзагъэх

Къэралыгъо зэфэшъафхэм къарыкIышт спортсменхэр зыщызэлукIэштхэ олимпийскэ стадион гупчэу къалэу Шъачэ шагъэпсырэм зэрэджагъэхэр «Фышт». Ащ игъэпсын 2013-рэ илэсым къаухынэу псэолъэшIхэм къало. Ар зыщашынэу къыхахыгъэ чыплэм темир лъэныкъом щыIэ къушъхъэхэм ашыгъухэмрэ къыблэ лъэныкъом щыIэ хы ШIуцIэмрэ щыолъэгъух.

Стадионыр ины, нэбгырэ мин 40 чIэфэшт. ЯмышыкIэу дахэу гъэпсыгъэшт, ышъхъэ полукарбонат фыжъым хэшIыкIыгъэшт. Стадионыр зэхэбгъэуцонэу ыкIи зэхэпхыжьишъу-нэу щыт, нэбгырэ мин 25-м къыщегъэжъагъэу мин 45-м нэс чIэфэнэу ар бгъэпсышъушт.

Зэнэкъокъу зэфэшъафхэр щызэхэпшэнхэм тегъэпсыхъагъэу щыт. Футбол шешIэштхэмэ, зыгъэпсэфыплэ чыплэу пшIышIтмэ е нэмыкI цIыф зэхэхэхэмкIэ ар бгъэфедэн плэкIышт.

Проектым къызэрэдилыгътэрэмкIэ, «Фышт» спортсменхэм, цIыфэу ахэм яплъыштхэм

япсауныгъэ къэухъумэгъэным фытегъэпсыхъагъ. Мы стадионыр ары олимпиадэр торжественнэу къызыщызэлухыштыри зыщызэфашIыжьиштыри.

Дунэе олимпийскэ комитетым икоординационнэ Совет итхьаматэу Жан-Клод Килли, лIыкIо куп игъэсэу, яблэнэрэу къалэу Шъачэ къэкIуагъ. Олимпиадэм шагъэфедэшт псэуалъэхэм яшIын зынэсыгъэр ащ зельэгъум, хэхъоныгъэхэм агъэрэзагъ. «Чыплэ нэ-кIым щырагажьи спортивнэ субъектхэм яшIын амыгъэгужъоу зынагъэсыгъэм къегъэлъагъо ащ фэдиэу бэу псэолъэшIын юфхэр и гъом зыгъэ-

цэкIэнхэ къэралыгъуабэ, Урысыем фэдэу, зэрэщымыIэр», — къылуагъ ащ.

Сомэ миллиард 57-рэ пэлухъашт

Олимпийскэ ыкIи Паралимпийскэ джэгунхэр 2014-рэ илэсым къалэу Шъачэ щэкIофэхэ ащ къекIолIэштхэм, спортсменэу хэлэжъэштхэм, цIыфэу еплъыштхэм япсауныгъэ къэухъумэгъэным ыкIи спортивнэ объектхэр къызэ-тегъэнэгъэнхэм фэшI сомэ миллиард 57-м ехъу юфыгъо зэфэшъафхэм апэлуагъэхъашт. Ар зэкIэ федеральнэ гупчэм къытIупшынуу щыт.

Олимпиадэр окIофэ Шъачэ щырэхъатыным ыкIи цIыфхэр къэухъумэгъэнхэм фэгъэхьыгъэ планыр УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым ышIыгъэгъэ унашъом тетэу гъэпсыгъэ. МВД-м ихэушъхъафыкIыгъэ гупчэу «Олимпиада-2014» зыфи-Iорэр кIэу зыхащагъ, къалэмкIэ полицием илофышIэхэм япчъагъэ мин 25-м нагъэсыгъ.

Лъэпкъ шлэныгъэр

ФэлъэкIыгъэр макIэп

Тилитературэ ныв-жыкIэ апэрэ лъэбкъухэр ышызэ зыкызы-щигъо-тыгъэ лъэ-хъаным гу-пшысакIэм, псэлъакIэм зилахъ хэзылхъа-гъэхэм ащыщ апэрэ адыгэ

гъэсагъэу, урысыбзэр дэгъоу зышлэ-щтыгъэу Кобл Бильэустэн.

Ар Шэуджэн районым ит къуаджэу Хъаку-рынхъаблэ мэзаем и 20-м 1897-рэ илээсым кышхыгъу. Щылагъэмэ мыгъэ ыныбжэ илээ-си 105-рэ хуштыгъэ. Коблым кызыхъухыгъэ зэманым емылгыгъэу гэсэнныгъэ дэгъу илагъ. Классич еджапIэу къуаджэм дэтыгъэр кызы-ухым, Щэгъумэ (ст. Темиргоевскэм) дэтыгъэ гимназием чIэхъагъ. Ащ ыуж Ставрополь дэтыгъэ илээситIу гимназиери 1918-рэ илээсым дэгъу дэдэкIэ кыуухыгъ. Ащ тешIэгъэхо щымылIэу Краснодар кышхыгъэуахыгъэу университетым иобщественнэ-литературнэ факультет чIэхъагъ. Адыгэ ыкIи Пшызэ шIолъырхэм арылъ общест-веннэ-политическэ шылакIэм хэчагъэ мэху, чанэу хэлажэ. Горскэ исполкомым, ащ ыуж хэку исполкомым Iоф ащишлагъ. Хэгъэу зэошхом илээхъан народнэ ополчением ежэ-ежырэу ха-хы, заор аухыфэ хэтыгъ, наградэ зэфэшхъафхэр кыратыгъэх.

1920-рэ илээсым кышхыблагъэу Бильэустэн ытхыхэрэр кыхиуыштыгъэх, урысыбзэкIи, адыгабзэкIи тхэщтыгъ. А лъэхъаным кыдэ-кIыштыгъэхэ гэзетхэу «Черкесская правда», «Адыгейская жизнь», «Адыгэ псэукI», «Гъупчэ-уат» зыфилоштыгъэхэм, нэмыкIхэми, журналэу «Адыгэ шхъафитым» Кобл Бильэустэн иусэхэр адыгабзэкIи урысыбзэкIи кыхауыгъэх.

Бильэустэн анахь литературэ жанрэ кыинэу алыгътэрэ драматургиер кыхихыгъагъ. АщкIэ произведениехэр ытхыштыгъэх. Ау хэуыгъэ тхыгъэхэм къазэралорэмкIэ, тхыль ахэмкIэ кыдыгъэкIынэу хуэгъеп бэрэ ахэр гэзетхэм къа-щыхауыштыгъэхэми.

Кобл Бильэустэн актыбэу зэхэт драматургиче-скэ произведениеу 6 ытхыгъ: «**КъунчыкIорэ Гюлрэ**», мы пьесэр Краснодар 1914-рэ илээсым шагъэуцугъагъ, ащ икIэшып-къэгъэлъэгъон «Ин-ститут благородных девиц» зыфилоштыгъэм а лъэхъаным адыгэ пшъашхэу Iэкъоолъшхэм къахэкIыгъэхэу щеджэщтыгъэхэм ащыщхэр хэ-лэжъагъэх. Мы хуэгъэ-шлагъэмкIэ сурэтхэр щыIэх, АР-м и Лъэпкъ музей ифонд ахэр хэлъых.

Ытхыгъэхэм ащыщых «**Хъымсад**», «**В огне борьбы**», «**Бурная Лаба**», «**ХъанэхэкIо Къымчэрий**», «**Месть**» зыфилохэрэр.

Нахъ ужыгъэиэгъэхэу, зы къэшлыгъо хуэрэ пьесэ-хэри илэх Коблым. Ахэм ащыщ «Мос и Гошев-най Шовгеновы» зыфилохэр.

Кобл Бильэустэн апэрэ адыгэхэу шлэныгъэ-гъэ-сэныгъэ дэгъу зылэкIалыгъэхэу, акылыкIэ ыкIи нэ чанкIэ шыIэкIэ-псэукIэм илэныкIо пстэухэр зыгъэунафштыгъэхэм ясатыр хэт. Адыгэ литера-турэр апэдэдэ критикэм ылэныкIо зыгъэуна-фыгъэхэм ащыщ. Хэуыгъэ тхыгъэхэу иеплты-кIэ-шIолшхэр шхъэхыгъэ зышхыгъэхэри илэх. «**Поззием иIоф**» ылоу тхыгъэ зэкIэлтыкIохэр гэ-зетэу «Колхоз быракъым» иномерхэм къаригъэ-хъэгъагъэх, тхыльэу «Адыгэ Iэдэбыат угъоигъ» (М., 1924) зыфилохэми истатыхэр къащыхиуы-гъэх.

Кобл Бильэустэн макIэп фэлъэкIыгъэр, илэпкъ фишлагъэр, ыцIэ шIукIэ епIоныр, иIофшлагъэхэм уасэ афэшлыгъэныр непи епэсыгъэ дэд.

Бильэустэн гъэшлэ дахэ кыгъэшлагъ, шлагъэу илэри макIэп, илээс 88-м итэу 1985-рэ илээсым идунай ыхъожьыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

ИныбжыкIэгъум кышце-гъэжъагъэу лIы хуштыр къэошIэу цыфхэм аIо. ЗэкIэ ху-льфыгъэу къэхурэм лIы зэрэхкIы-щтыр гъэнфагъэ, ау лIы пстэури зэфэдэхэп ныIа. ИгъэпсыкIэкIи, изекIуакIэкIи, шэн ыкIи хэбзэ гъэ-нфагъэу кыхафэрэмкIи лIым уасэ-ратэу ары зэрэщтыр. Ащ фэдэу зэкIэ зышIэхэрэр нэшIукIэ зеплты-хэрэ, дахэкIэ зыцIэ ралорэ кIалэу непэ зыныбжэ илээс 70-рэ хуэрэм сыкытегушылэ сшIоигъу.

НабэкIо Заурый (зэкIэ зреджэ-хэрэр Заур) къуаджэу Мамхыгъэ 1942-рэ зэо илээсым кышхыгъу. Къызэрыхъухыгъэр адыгэ лэжэ-кIо унагъу. Ятэу Исмахылэ — къоджэдэхэр зреджэщтыгъэхэр

Анахь мэхъанэ аспирантурэм зы-щыратыр кафедрэу мэкъумэш бы-лымхэм ягенетикэрэ ахэм яхуэрэ-нахь куоу ззыгъашIэ зышIоигъо-хэр зыщеджэхэрэр кыхехы. Анахь дэгъоу ащ щеджагъэхэм ащыщэу а илээсишым кыкIоцI диссертацие-ри ытхын ылэкIыгъ. Дэгъоу ахэ-зэгъагъ, лытэныгъэ кышхыфашIэу щеджагъ, диссертациери кышхи-гъэшхыпкъагъэу академием шы-ригъэджэнхэу рагъэблагъэщтыгъэ-ми кыгъэзэжыгъ.

ИкIыгъэ лIэшIэгъум ия 70-рэ илээсхэм яегъэжыгъэу тефэу Заур къэкIожьыгъ. Аштагъ Iоф шхы-нэу а лъэхъаным Джарымэ Аслъан зипэщэгъэ опыгънэ-производствен-нэ хызмэтшIапIэу мэкъу-мэщым

НабэкIомэ якIэлэ маф

Бабыхъу — чылэм иапэрэ шофе-рыгъэхэм ащыщыгъ. Дэгъоу къэ-сэшIэжы къуаджэм иапэрэ шофер-хэр къалыгътэхэ зыхуекIэ Ордэн Хъамедэрэ ХъамырзэкIо Нухэрэ ягъусэу Бабыхъу ыцIи кызэрэра-лоштыгъэр. Заур янэу Мерэм колхо-зым щыIэжыгъэ, цыфышIу дэдэу зигугъу чылэм шашIыштыгъэхэм ахэтэу ыцIэ ралоштыгъ.

— Сыкэхъугъэ нэмыIэу сятэ Хэгъэу зэошхом ачагъ, слэгъумэ къэсшIэжыныу щытыгъэп, — isa-бынгъом гукъэкIыжхэм фащэжы-гъэу Заур кысфелуатэ. — Нэмы-цыдзэхэр зэхакъутэфэхэ, Берлин аштэфэ, ТекIоныгъэшхор къыда-хыфэ сятэ заом хэтыгъ, ау ащ ци-ухыгъэп, Японием зыкыетыфэ кIо-гъэ заохэми ахэлэжъагъэу 1946-рэ илээсым имэкъуогъу мазэ къэкIо-жыгъ.

НабэкIо Бабыхъу иунагъо зэши-плIырэ зы шыпхуэрэ шапIугъ. Тхэм ишыкуркIэ зэкIэри псаух. Зэшыхэм агъашIо ашыпху нахыкIэу Симэ. Ар Iэшхъэмэфэ Налбий ишхъэ-гъусэу къалэу Лабинскэ щэпсэу. Заур ышыхэу СултIан ятэ ихэплэ-жэу Мамхыгъэ шыIэм иунагъокIэ щэпсэу, Аслъани, Руслъани унэгъо дахэхэр яIэх.

— Сэри унагъоу сиIэм сегъэра-зэ, — еIо Заур. — Сишхыгъусэ Светланэрэ сэрырэ илээс 35-рэ хуэгъу тызэгъус. КIэлитIу кыт-фэхъугъ. Нахыжыыр Мыхъамэт, МКЪТУ-р кыуухыгъэу республикэ хъакъулэхэ инспекцием щэлажэ. НахыкIэ Эдуарди джа универ-ситетым щеджагъ, сатыу Iофым пылэ.

Икъуаджэ дэт гурыт еджапIэм я 7-рэ классыр Заур 1957-рэ илээ-сым кышхыгъэу оценкэ дэгъу дэ-дэ фэшхъаф имыIэу. Мыекъуапэ къэкIо Заур, чIэхэ мэкъумэш тех-никумым ветеринар сэнэхъатым зыфигъэсэнэу. Илээсиплэ зыщеджэ-кIэ ветеринар-техник зырытхэгъэ диплом кыраты. Ащ ыуж Къэбэр-тэе-БэлъкIар университетым ще-джэ, зоотехник сэнэхъат ащ кы-реты. Ихэку къегъэзэжышхэ, Крас-ногвардейскэ районым итыгъэ кол-хозэу «Дружбэм» зоотехник шхъа-Iэу IофшIэныр щырегъажэ. Ащ илээситIо Iоф зыщегIэм исэнэ-хъат рылэжэнымкIэ амалышIоу щыIэхэр кызылэкIыгъэхэагъэх. Ащ екIышхэ, Всесоюзнэ мэкъумэш ака-демиеу Тимирязевым ыцIэкIэ шы-тым макIошхэ, ушэтынхэр дэгъоу етыхэшхэ, ащ иаспирантурэ чIэхэ.

фэгъэзэгъагъэм. Охьтэ шIукIаерэ зэдэлэжъагъэхэу Джарымэр партием ихэку комитет мэкъумэшымкIэ иот-дел ипашэу ащэжыгъ. Ар Заур фызэшIокIыштым шыгъуазэу щыт-ти, кытынгъаIохи аригъэщагъ. Джарымэм кырилуагъ хэкум чэтэ-хэо фабрикэ заулэ шыгъэлпсыгъэ-ным фэгъэзэгъэ дирекциеу КIэдэ-кIоэ Кимэ пашэ зыфашIыгъэм IофышIэ дэгъухэр ишыкIагъэхэшхэ, ащ клонэу игъоу зырилэгъурэр. Ащ фэшI лээшэу Джарымэ Аслъан фэраз.

Джарэуштэу 1978-рэ илээсым а дирекцием технолог шхъаIэу Iоф-шIэныр щыригъэжыгъ. Адыгеим чэтэхэо фабрики 9-у шагъэлпсы-гъэхэм япроектхэр ихуэхэгъэнхэм ыкIи ахэр шIыгъэхэм НабэкIор ахэлэжыгъ. Ащ ипэщэныгъэкIэ на-учнэ IофшIагъэу илэхэр ылапсэ-хэу IофтхэбзакIэу кыыхагыгъэхэм яшIуагъэкIэ, промышленнэ чэтху-ным лъэхъаным диштэрэ техноло-гиер шыгъэфедэгъэным ыуж ихъа-гъэх. Къиныгъуабэ зэпачын фаеу хуэгъэми, шлэныгъэлэжыгъэр чэ-тахъохэмрэ гъэхъэгъэшIухэр ашIын-хэ алыкIыгъ. Технолог шхъаIэ Iэ-нагIэр Заур зигъэцIэгъэ илээсхэм къаIоцI хэкум шагубзылуэ кы-щахыжыгъэр фэди 5-кIэ на-хыбэ хуэгъагъэ ыкIи ар тонн мин 20-м нэсыгъагъ. КIэнкIэу хэкум а лъэхъаным зы илээсым миллиони 100 фэдиз кыщахыжыштыгъ. Ащ фэдэ гъэхъагъэхэм яшIуагъэкIэ Адыгэ чэтэхэо объединение Уры-сыем апэрэ чIыпIи 10-р щызылыгъ-хэм ащыщ хуэгъагъэ.

ЦуамыкIо Аслъан пашэ зыфэ-

хуэгъэ производственнэ чэтэхэо объединение «Адыгейскэр» зызэ-хашэм НабэкIори ащ ащэжыгъ. Ащи технолог шхъаIэу илээс 19 щылэжыгъ. Шагубзылухуным хэ-кум зыщегъэушхомбгъугъэнымкIи, ащ фэдэу кыыхырэм хэгъэхъогъэ-нымкIи Заур зэшIуихыгъэр макIэп.

Бэдзэр зэфыштыкIэхэм хэгъэ-гум захиушхомбгъоу зыщыригъэ-жыгъэ лъэхъаным чэтэхэо объеди-нение афэмыIыгъэжыгъэ, чэтэ-хэо фабрикэхэр зэхэзыхэу зеуб-лэм республикэм мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ промышленнэ шагубзылухунымкIэ гъэлорышIа-пIэ кышхыгъэуахыгъ. Опыт инэу илэри, чэтхуным фэгъэхыгъэ шлэныгъэу зыригъэгъотыгъэри кы-далыгъэхэи, Заур ащ пашэ фашIыгъ. Джарэуштэу 1997-рэ илээсым Iэ-нэтIитIу зедигъэцIагъэу регъажэ: мэкъу-мэщымкIэ республикэм ими-нистрэ игодзагъ, ыпшхэкIэ кызы-фэтIогъэ гъэлорышIапIэми ипэчагъ.

Ащи макIэп зэшIокIэу щыриIа-гъэр. КыыхэкIыгъ уахьтэ чэтхуны-отраслэм IэпыIэгъу фэхуэгъэным-кIэ амалэу щыIэхэм ыкIи шIэгъэн фаехэм афэгъэхыгъэ предложе-ниехэр Адыгэ Республикэм и Пре-зидент Iэкингъахъэхэу, ахэр игъо алыгъухэу.

— МакIэп кызэрэхэкIыштыгъэр республикэм мэкъу-мэщымкIэ ими-нистрэ, типравительствэ пшъэ-рылъ кысфашIырэр згъэцIэ-нэу Москва сыкIоу, — еIо Набэ-къом. — А къэлэххом нэлосабэ щысIэти, Урысыем и Премьер-министри, мэкъу-мэщымкIэ ими-нистри, зэшIокI зилэ нэмыкI Iофы-шIэшхохэми салукIэмэ тиресубли-кэ ахыцIэкIэ IэпыIэгъу кыфэхуны-хэм фэгъэхыгъэ тхыльхэм къа-кIэзгъагъэхэуи хуэгъэ. Арышхэ, сфы-зэшIокIырым елытыгъэу ти Мини-стерствэи, правительствэми дэхэ-кIаеу сишIуагъэ язгъэкIыгъ.

Пенсие кIогъу уахьтэр къэблагъэ зэхъум мамхыгъэ клалэм игупшы-сэхэр фигъэзагъэх шлэныгъэу зыри-гъэгъотыгъэм игъусэу опытышIоу Iэклэ хуэгъэр ныбжыкIэхэм алэ-кIыгъахъэхэмэ шIуагъэу кыкIэкIон ылэкIыштым. МКЪТИ-м аграрнэ технологиехэм яфакультетылэу кышхыгъэуахыныу рахъухъагъэм щыригъэджэнхэу НабэкIор кIуа-гъэ. Аспирантурэу кыуухыгъэр, шлэныгъэлэжыгъэу илэр, IофшIэ-нэу зыпылыгъэхэр кыдалыгътэ-хи, кафедрэм пашэ фашIы ашIо-игъоу кыраIуагъ, ау ежым егъэ-джэн Iофым зыфигъэзэныр, лек-циехэр дэгъоу гъэхъазырыгъэхэу студентхэм шлэныгъэ куу ягъэгъо-тыгъэным Iоф дишIэныр нахь кы-хихыгъ.

Мэкъу-мэщымкIэ Урысыем и Министерствэ иделегации хэтэу Заур Францием шылагъ, ащ кы-шхыгъэгъуэхэр лэзэу кышхыгъэ-пэх. Джащ фэдэу Данием, Венгри-ем, нэмыкI хэгъэгухэми НабэкIор ашIагъ. Адыгэ Республикэм мэкъумэш хызмэтымкIэ изаслуженнэ IофшIу, Урысые Федерацием ыкIи Адыгеим мэкъу-мэщымкIэ я Ми-нистерствэхэм, республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм ящытху тхыльхэр кыфагъэшхышагъэх.

«УФ-м апшъэрэ профессиональ-нэ гъэсэнныгъэмкIэ иIофышIэ гъэ-шIуагъ», АР-м и Къэралыгъо Со-вет — Хасэм «Закон. Пшъэрылъ. Цыфыгъ» зыфилохэрэ щытхуцIэ-хэр ыкIи тамыгъэхэр, М. З. Хун-каевым ыцIэкIэ щыт шIухъафты-ныр кыфагъэшхышагъэх.

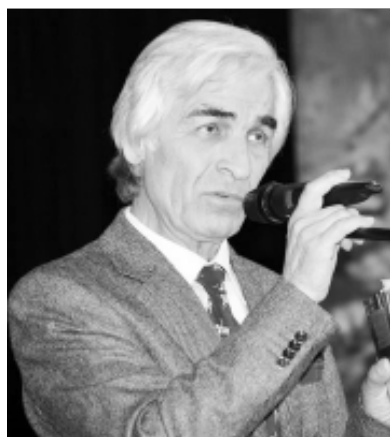
Джащ фэд сикъоджэу кIэлэ ма-фэу НабэкIо Заур. Псауныгъэ пытэ иIэу, зэрэчфэ зэпытыр игъогогъу-шIоу, ыцIэ дахэкIэ раригъаIоу бэрэ щыIэнэу сыфэлъаIо.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хъаджэрэтыбый.

(Тикорр.).

ХьэIупэ Джэбраил ыныбжъ тыгъуасэ ильэс 70-рэ хьугъэ

хьэгъэ композитор цIэрыIоуи щыт.

Тхьэм зэчыишхо кызыртыгъэмэ Джэбраил ащыщ. Ар сурэтышI, сэмэркэушыл, искусствэм ильэныкыо зэфэшхьафхэм зачызыушэтыгъэ цыф, уцхэм шIуагъэу ахэлъым хэшIыкIышхо фызиIэ Iаз. Джэбраил эпиграммэхэри етхых. Неуш ащ новеллэ хьалэмэтхэр кызыкыуихыэмэ, сьфэгушIощт нахь, згъэшIэгъощтэп. Сэри, Адкьан Руслани, нэмыкI горэхэми «уиусэхэр кьыдэтэгъэгъэкIых» етIуагъ ХьэIупэм мызэу-мытIоу. Ау Джэбраил ахэм якъыдэгъэкIын дэгъуа-жыорэп.

Джэбраил янэклэ ятэжыр ПэшIэ Бэчмырзэу зэрэщытым шымыгъуазэ адыгэ чыналъэм исыжэпщтын. «Мардж! Сидышъэ пхъуантэ зтесэжыгъэх!» — ащ зетом, ежъ зэхигъэуцогъэ хьарыфильмэклэ итхыгъэхэр тырари-

гъэдзэнэу, цыфхэм ахихъэу цIэрыIоуи зишынэу ары шIуаа зыкIэхъопсыщтыгъэр? СызэрэгугъэрэмкIэ, ар анахъэу зыфэягъэр лъэпкыым шIоу кыдэгъогурыкIуагъэр зэкIэ (кIэныр) кызырриухъумэшт амалэу шыIэ хьугъэр (тхыбзэу кыыхихыгъэр) лъэпкэ псаум кызыфигъэфедэу ыльэгъужыныу аркIэ. ПэшIэ Бэчмырзэ итхыгъэхэм ащышъэу непэ кытэнэсыжыгъэр усэхэр ары ныIэп, ау ащ астрологиэм хэшIыкIышхо фыриIагъ, куп акъылым (общественнэ мнением) ибэнэкло пхъашъуи щытыгъ. КъэшъошIэжымы, «УизекIокIэ емыкIукIэ усымыусызэ оред зэхэслъхъани, лъэпкыым ухэхъан!» — ылуи чырапкIэм енэцIыжыгъэ пщыр ащ ыгъэщынэгъагъ.

ПэшIэ Бэчмырзэ ильэхъан адыгэ лъэпкыым зэрэпсау Псалъэм, Хабзэм, Лыгъэм осэшхо афилшытыгъ. А щымэ ятамэ тетыгъэ Фитыныгъэу лъэпкыым кыдэгъогурыкIуагъэр тигъуазэу непэ кыулыкыу зэфэшхьафхэм, куп горэхэм, ИофшIапIэхэм, тигъунэгъу, тишхьэгъусэ зызэрагъэпсыщтым тафемыплъэкIэу, адыгэхэр тызэрэгъушыIэн амалрэ тызыщыгушыIэн чыпIэрэ тилэп. Ихэку ицIыф зэрэфыщытым фемыплъэкIэу зы мафэ гори Джэбраил ыгъэкIуагъэу сыгугъэрэп. Мы тхыгъэм зигугъу кышысшыгъэхэр ащ фэдэ закIэх. КъызырэрчIэжыгъэмкIэ, тэ, адыгэхэр, тыгъамамыкIэ лъэпкытэп. ТызыщыкIэрэр тызэплъэкIыжышъун закъор ары!

Псэ зиIэ пстэуми зэрафыщытым укIэлъыплъэмэ, Джэбраил КъокIыпIэм шагъэфедэрэ диныр къекIушгъагъэ уегъало. Сыдигъо пцэжынышъэ сыдэжыгъэм, ащ пцэжынышъу-щы нахыбэ кыуытыгъэу кыэсшIэжырэп. Пцэжынышъу ануу кыуытыгъэхэр «мышц фэдиз гъашIэ зыкIоцIылым сыдэушгъэу ыпсэ зэпысытуна, ар гунахъэ хъун» ыIозэ, псым хидзэжыштыгъэх.

Джэбраил цыфхэр шIу ельэгъу, ау псэушхьэхэм зэрафыщытми игугъу умышIэу ублэкIышъушгъэп. Ащ бэрэ гъогу сыдытехъанэу хьугъэшъ, ар псэушхьэхэ Iукагъэу шымыгушIулыкыгъэу, гушыIэ дахэ римыпсыгъэу кыэсшIэжырэп. Анахь икIэсэ дэдэхэр иунэ ис чэтыур, Тэрч лъэныкыо шыпсэурэ иныбджэ-гъоу Хьэтыкыт Мухъэмэд ихъэшхоу Мышъэ зыцIэр, Шъомахо Хьэсанбий ихъэ фыжыкыбзэ пьрэрэ цыкIу арых. Ахэр Джэбраил шIудэдэ ыльэгъурэ иныбджэ-гъухэм ащыщых.

Джэбраил гъэсэныгъэ-пIуныгъэ Иоф гъэнэфагыт егъэцакIэ. НыбжыкIэхэм якъылы зтэуцонным, яшэн псыхьэгъэным ащ ыкIуачIэ афэгъэIорышIэ. Ау зыбгъэлъэгэнэу, цIэрыIоу ухъунэу уфаэмэ, ащ уемыкIолахэмэ нахышIу. Джащ фэдэ къабзэу укызыжыгъэхэр IэкIыб пшIыгъэхэми, ар кыбдэгъушыIэхэ-щтэп. Ау уигулыгъэ зэрэнэмысыгъэм кыыхэкIэу ухъуагъэмэ, кыоушынышъ, гъогу зафэ утыригъэуцожышгъ. Мыщ фэдэ шэнхъу Джэбраил хэлъхэм афэгъэ-хыгъэу шыкIэпшыныу Iазуу Еуаз Жуберрэ Петербург иаспирантурэ шеджэрэ Къэбэрдокъо Муратрэ нахыбэ къаIон альэкIышгъ.

Джэбраил ыныбжъ ильэс 70-рэ зэрэхъугъэр шIошъ гъэхъу-гуай. Ау Иофыр арышъ зытетыр, адыкIи, мыдыкIи тфэхьышгъэ тырыгушхон нэмыкIыкIэ! ЫкIи тырэгъушхо! Тырыгушхонэ техъо-хъу джыри ащ фэдиз узынчъэу кыгъэшIэнэу, адыгэ лъэпкыыр ыгъэбжышIонэу!

А. ШАШIЭ.

къ. Москва

НАЛЩЫК сыдэсызэ кабинетыбэмэ сарыхъанэу хьугъэ, ау адыгэ хабзэм тетэу зэрапIугъэр зыхэпIагъоу сызэри-хыIагъэр нэбгырэ заул ныIэп. Джэбраил икабинет узэрихъэу исыр зэрэадыгэм зэу гу лыотэ. Тхыль, хьап-щып гъэшIэгъонхэр, Джэбраил янэ, ятэжъ, Темыркъан Юрэ, Радион Щедриным, Сергей Сокуровым, иныбджэгъуэмэ ясурэтхэр ащ шыолъэгъух. Анахъэу узIэпызыщэхэрэм ащыщ Джэбраил исурэтэу Цырым Рус-лъан ышIыгъэр.

ТIэку шIагъэ Джэбраил оред зимытхыжырэр. Апэдэдэ Тхьэгъэзит Зубер иусэхэм арылэу зэхилъхьэгъэ оредэу «Сигъатх» зыфилорэр цыфхэм апхъотэгъагъ. Ащ оред дэхаби кыкIэлъыкIуагъ. Непэ оредхэр зыкIимытхыжы-хэрэмкIэ ушъхьагъу шъхьалэхэм ащыщ интеллектуальнэу Джэбраил зэрэхъугъэр, оред жанрэм «зэрэшхьадэкIыгъэр». ОредкIэ кыIонэу зыфэягъэр ащ кыIогъах, адыкIэ кыIонэу зыкIэхъопсырэр жанрэ инхэмкIэ ары кызырэрбгъэлъэгъошъушгъыр. ЫкIи кыгъэлъагъо. Исимфоние-хэр Урысыем икIэлэ зэфэшхьафхэм къащырагъало. Исимфониеу «Чэшъей пшыналъэм» кьалэу Ростов-на-Дону сышедэIугъ. Ар цыфхэм агу зэрэрихыгъэм ишыхагъэу бэрэ Iэгу фытеуагъэх. Къэбэртэе музыкальнэу культурэм ипчэгъу сыдигъу шIуаа ар кызырилъхьэшъушгъыр?

ХьэIупэ Джэбраил Иофым хэ-кIыпIэу фэхъушгъыр псынкIэу кызыгыотырэмэ ащыщ. АщкIэ шысэ горэ кэсхьын. Тикомпозиторхэм я Союз ипашъу агъэнафэхэрэр нахыбэрэмкIэ музыкэм пэблагъэхэми, мэкъамэм дэмылэ-жыэрэ цыфых. ХьэхъупэшIэ Хьажыбэчыр (зыдэжыгъэм Тхьэм щегъэтынч) прозекIэ тхыгъэ произведение заулэ кыкIэныгъ. Ар пэшэ дэгъоу зэрэщытыгъэм сыщыгъуаз, ау музыкэ ытхыгъэу сшIэрэп. Хьажыбэчыр игугъу кыэсшыныу зыкIэхъугъэр Джэбраил еслэгъулагъэ горэм сыкытегушыIэ сшIоигъошъ ары. ХьэхъупашIэм идунай зехъожь

нэуж Джэбраил мэээ зауэрэ композиторхэм я Союз ипашъ ипшъэрылхэр ыгъэцэкагъэх. Джащыгъуым ащ культурэмкIэ Министерствэм лъэлукIэ зыфигъази, ахъшэу кыратыгъэмкIэ, иныбджэгъухэмрэ Иоф кыдэзы-шIагъэхэмрэ анэмыкI кыхимы-гъэлажыу, композиторхэм я Союз ыцIэклэ Хьажыбэчыр икъашъхъэ мыжъосын тыригъэуцогъагъ. АщкIэ къасло сшIоигъор Джэбраил зэхэщэкло дэгъоу зэрэщытыр, пэшэ зауэмэ япшъэ-рылхэр кын хэмылэу зэригъэ-цэклэшъушгъыр ары. Ау музыкэм, нахь зегъэушъомбгъугъэу кыэ-Iонышъ, искусствэм иIахъэу, икъарыу хилъхьэрэм нахь хигъахъо шIоигъоу сеплэу.

Зэгорэм Джэбраил пцэжынышъэ сыдыщылагъэу, кыуытыгъэ хьати шымылэу, ау шIоу зыдгъэ-псэфыгъэу тызэбгъодэкIыжыны-ным ыпэкIэ «щэбжъэ зырыз те-шъожыны» ылуи, ыдэжъ сыхьа-гъэу тетрадь IужъушхуитIу кыш-штагъ. Ащ нэс Джэбраил усэ етхымы сшIагъэп. ТетрадышхуитIумэ усэ 300 фэдиз адэтыгъэшт. Усэу сызэдIугъэхэр сыгу рихы-гъэх. Ау сымыгузажыо, гушы-Iэхэр, гушыIэхыгъэхэр згъэунэ-шIуэхъэ, ялэшIугъэ гукIи, псэ-кIи зэхасшIэзэ сэр-сэрэу ахэм ся-джэныр нахь кыэсшIтэныгъи. Iэ-пэрытхыр зиер кыббгъодэсы зыхъукIэ, уифытыныгъэ ефы-зы. ЕтIани Джэбраил зэрэорэд-ус Iэпэласэм нэмыкIэу, «Псы-хэгъэ» симфонием фэдэ жанрэ инхэр лъэпкыым фызэхэзыл-

БЫЛЫМХЪУНЫР

Лыр, щэр, кIэнкIэр — нахыбэу

Адыгейм статистикэмкIэ ико-митет 2011-рэ ильэсым респуб-ликэм былымхъунымкIэ ИофшIа-гъэу шыцэшIуахыгъэхэм афэхъу-гъэ кIэуххэр зэфихысыжыгъэх. Ахэм кызырагъэлъагъорэмкIэ, а мэхъанэ зиIэ отраслэм аужырэ уахътэм мэкIэ-макIэзэ хэхъоны-гъэхэр ешIых. ИкIыгъэ ильэсым зэкIэ хызмэтшIапIэхэм мэкъу-мэщ продукцие зэфэшхьа-фэу къащыхыжыгъэр джырэ уасэхэм атетэу сомэ миллион 12995-м кхехъу. Ар ыпэрэ ильэ-сым къахыжыгъагъэм нахыи процент 1,8-кIэ нахь макI. Чы-гулэжыным кытыгъэ продук-циеу къахыжыгъэри проценти 8,1-кIэ нахь макIэ хьугъэ, ау бы-лымхъуным хэхъоныгъэу фэ-хъугъэр проценти 10-м ехъукIэ къалыгътэ.

Былымхъуным анахь кIэух-шъхьалэу гъэрэкорэ ильэсымкIэ фэхъугъэр ащ кытыгъэ продук-цие зэфэшхьафхэу къахыжы-гъэхэм япчъагъэ зэрэхъагъэр ары. ЗэкIэ хызмэтшIапIэхэм гъэрэкло лэу къащыхыжыгъэр процент 18,2-кIэ нахыбэ хъуи, аужырэ ильэсхэм фэдэ кыхъы-кIыгъэу тонн 53238-м нэсыгъ. Ащ фэдэ гъэхъагъэм лъапсэ фэ-хъугъэр Iэхъэзэхэлъ хызмэтшIэ-

пIэ инхэм ыкIи шагубзыухэр зы-щахъухэрэ фабрикэхэм ИофшIа-гъэ дэгъоу ялэр ары, республикэм пстэумкIи шагубзыулуу кышъа-хыжыгъэм ипроцент 86-рэ ахэр арых кызытыгъэхэр. Къыхэгъэ-щыгъэн фаер шагубзыулуу къа-хыжыгъэр зэрэхъагъорэм дакIоу, къолэу ыкIи былымпIэшъэлэу къахыжыгъэр нахыбэ зэрэхъу-лэу ары. Процент пчъагъэкIэ кыэплъытэн хъумэ, къолэу къа-хыжыгъэр 2,4-кIэ ыкIи былы-мылэр 1,5-кIэ нахыбэ хьугъэх. Республикэм ирайонхэм, Тэхъу-тэмыкыое районхэмрэ Адыгэ-къалэрэ ахэмытэу, лэу къащыхы-жыгъэр нахыбэ хьугъэ.

Адыгейм шъу кышъахыжы-рэми хэхъо. ИкIыгъэ ильэсым зэ-кIэ хызмэтшIапIэхэм пстэумкIи шъу тонн мини 110-рэ къащыхы-жыгъэ, ар ыпэрэ ильэсым къа-хыжыгъагъэм нахыи проценти 2,4-кIэ нахыбэ. Зэрагъэнэфагъэм-кIэ, ащ фэдэ хэхъоныгъэу ашIы-гъэм лъапсэ фэхъугъэр фермер-хэм ыкIи унэ хызмэтым яIоф-шIагъэхэм зэрахагъэхъагъэр ары. Ахэм 2010-рэ ильэсым елтыгъ-гъэмэ, гъэрэкло шъу къахыжы-гъэр апэрэхэм процент 1,2-кIэ ыкIи ятIонэрэхэм проценти 2,5-кIэ нахыбэ ашIыгъэх. Мэкъумэщ

предприятиехэм а лъэныкъомкIэ гъэрэкло къатенагъэр макIэп, ахэм шъу къахыжыгъэр проценти 9,5-кIэ нахь макIэ ашIыгъ.

КIэнкIэу къахыжыгъэрэми рес-публикэм ильэс кыэс шыахагъа-хъо. ИкIыгъэ ильэсыр пштэмэ, зэкIэ хызмэтшIапIэхэм кIэнкIэ миллион 40-м фэдиз хъазыр къа-щахыжыгъэ. Ащ шыцэу мил-лиони 6,8-р кызыжыгъэхэр фермер хызмэтшIапIэхэр арых. Республикэм ирайонхэр пштэхэ-мэ, кIэнкIэм икIэхыжыгъын анахь дэгъоу зыщыхагъэхъагъэр Мые-кыопэ районхэр ары, ащ гъэрэкло ыпэрэ ильэсым къахыжыгъа-гъэм нахыи фэди 1,7-кIэ нахыбэ кышъахыжыгъэр.

БылымпIэшъэ пчъагъэм фэ-гъэхыгъэу статистикэм кыгъэ-лэгъагъэр республикэм ащ зи гъэрэкло хэхъоныгъэ зэрэщымы-шIыгъэр ары, пстэумкIи былы-мэу ащ шахъурэр мин 49,2-рэ. Мэкъумэщ предприятиехэм бы-лымшъхъэ пчъагъэр нахь макIэ ащыхъугъэми, унэ хызмэтым ыкIи фермер хызмэтшIэным афэгъэзагъэхэм былым пчъагъэу ялэм хагъэхъагъ. Чэмэу къащы-хэрэм япчъагъэ кышыкIэныр республикэм гъэрэкло кышыцэ-тырагъэуцагъ, а пчъагъэм хагъэ-

хъагъэр проценти 2,7-рэ. Муни-ципальнэ гъэпсыкIэ зиIэ чыпIи 9-м шыцэу хэхъоныгъэ ащкIэ зышашIыгъэр 6-р ары. Зэрэха-гъэуэфыкIырэмкIэ, а лъэны-къомкIэ хэхъоныгъэ шIыгъэным лъапсэ фэхъугъэхэм ащыщ рес-публикэм мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ былымIусхэр кызылэжыгъэхэгъэнхэм тыра-гъэклодэгъэ ахъщэм шыщ суб-сидиэкIэ кьаратыжыу зэрэзэхи-шагъэр ары.

Иофхэр анахь зыщыкIынхэм ащыщ къохъуныр. Псыхъоу Пшызэ иджабгъу нэпкъыкIэ шыIэ чыпIэхэм къохэр емынэ узым екIодылIэнхэр ащызэпыурэп. Мы ильэсым ищылэ мазэ кы-кIоцI предприятие ин зауэмэ якъохэр аулыкыжыныхэ фаеу хъу-гъэ. Адыгейми а лъэныкъомкIэ чIэнагъэхэр ешIых. Мы ильэсым ищылэ мазэ и 1-м ехъулIэу рес-публикэм кыо пчъагъэу къина-гъэр мин 54-м фэдиз хъазыр, ар ыпэрэ ильэсым яIагъэм нахыи проценти 2,7-кIэ нахь макI. Псэ-упIэ чыпIэхэм кыо пчъагъэу ялэр, ыпэрэ ильэсым егъэпшагъэмэ, проценти 9,5-кIэ нахь макIэ хъу-гъэ. Мы лъэныкъомкIэ Мыекыо-пэ районхэм уыщтхъуныр тефэ. Ильэсым кыкIоцI кыоу ащ ша-

Иыгъым ипчъагъэ фэдиз хагъа-хъуи, шъхъэ 2060-м нагъэсыгъ.

Мэлхъуными зэхъокIыныгъэ фэхъу озыгъэлон джырэклэ шыIэп. Мэллылэр дэгъоу IуагъэкIыми, мэллышъомрэ цымрэ ящэн кы-ныбэ палъагъо. ИкIыгъэ ильэсым республикэм мэлэу шаIыгъыр проценти 4,4-кIэ нахь макIэ хъу-гъэ, ахэм япчъагъэ мин 39-м тIэ-кIу кьехъу. МыщкIэ анахь мэлэ-бэ зыщыхъоу кыкыэбгъэщышгъыр Кошхъэблэ районхэр ары. Респуб-ликэм зэкIэ мэлэу шаIыгъым ызыныкыо мы районхэм тефэ.

Шагубзыухъуными гъэрэкло шыкIагъэу фэхъугъэр шъхъэ пчъагъэу ахъурэм проценти 3-м фэдиз хъазыр кызырэрэщыкIагъэр ары. Фермерхэмрэ унагъохэмрэ шагубзыу пчъагъэу ахъурэм ильэс кыэс хагъахъо. ТапэкIэ зэшIохы-гъэн фаер чэтэхъо фабрикэхэу ООО-у «Майкоп-Агрикол» зыфи-лорэр кьалэу Мыекыуапэ ыкIи Тэхъутэмыкыое районхэм ащы-гъэпсыгъэнхэр ары. Арэушгъэу Ио-фыр зэшIокIыгъэ зыхъукIэ, хэ-гъэгум промышленнэ шагубзы-ухъунымкIэ анахь гъэхъагъэ шы-зышIыхэрэм япчъагъэ тиреспуб-ликэ хэуцон ыльэкIышгъ.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хьаджэсэртбий.

Зэхэзышагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

Къыдзыгъэкырэр:
Адыгэ Республикэм
лъэпкъ ИофхэмкIэ,
Iэклиб къэралхэм
ащысээрэ тилгъэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкли къэбар жьу-
гъэм иамалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

Редактор
шхьалэр

ДЭРБЭ
ТИМУР

Редакциер
зыхъуагъэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм
иагъэр
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыж зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:
Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкли зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шланI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-
тыхэрэм мыштып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кIыж ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажэхэр-
рэмрэ яеплъыкIэ
зэтемыфэн ылгъэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм къыт-
фагъэхырэ тхы-
гъэхэр зэхэты-
хэрэп ыкли къэ-
зытхыгъэхэм
аIэклэдгъэхъа-
жыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр
3806
Индексхэр
52161
52162
Зак. 444

Хэутыным
узщыкIэтхэнэу щыт
уахъэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахъэр
Сыхъатыр 18.00

Зифэшъуашэм IэнатIэр рарэт

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэ инспектаклэу «Iэна-
тIэм игъэрхэр» щыIэныгъэм кыхэхыгъ. Драматургъу,
тхаклоу, зэлашIэрэ артистэу Мурэтэ Чэпае ипсесэ те-
хыгъэу режиссерэу Нэгъой Инвер ыгъэуцугъэм общест-
веннэ мэхъанэу иIэр жьы хьурэп.

КIыкI Юрэ, Мурэтэ Чэпай, Кушъу
Светланэ, Тхьаркъохъо Теуцожь,
Бэгъ Алкъэс, Ацумыжъ Тембот
рольхэр къашIых. Нэгъырэ пэпчъ
хэушхъафыкIыгъэу уасэ фэт-
шынуу тыфежьэрэп. Артистхэм
япшъэрылхэр дэгъоу агъэцакIэх.
Лъэпкъ театрэм артист дэгъухэр зэ-
риIэхэр спектаклэм къышхъагъэу.
ЩыIэныгъэр къэзылIотэрэ театраль-

нэ ИофшIагъэм «узэрэдзэ», уахъ-
тэу тызыхэтым умакъэ Iэтыгъэу
удэгущыIэ пшIоигъо уешы... Iэна-
тIэр ымышхъэу зифэшъуашэм
ратыныр къэзыгъэкIурэмэ тэри
адетэгъаштэ. Ешхэ-ешгъор башхэрэ
спектаклэм къышагъэлабгъау? Ар
упчIэ шхьаф.

Сурэтыр спектаклэм къышхъагъэу
тырахыгъ.

«IэнатIэм игъэрхэм» уеплъызэ,
драматургым къыIэтыгъэ темэм
уегупшысэ, артистхэм къашIыр
рольхэр зыфэгъэхыгъэ цыфхэм
ащышхэр къэошIэжых, уягуца-
фэу оублэ. Ешхэ-ешгъор унагъом
щызэхашагъ. ИофшIэпIэ зэфэ-
шхъафхэм япащэхэр зэхэхъа-
гъэх, яIэшхъэтети къырагъэблэ-
гъагъ.

Пашэр къахэхъагъэшъ, зэIуIэ-
гъур мэфэкл шъыпкъэ къафишIы-
гъэу зым елыгъэ. «Непэ фэдэ мафэ
Тхьэм неущ къытет», — ело яIэ-

шхьэтет. Ешхэ, ешгъох, мэуджых,
Iэшхъэтетым IэнатIэхэр къа-
ритыштэу шыгугъыххэ, ахъщэ
къуалхъэхэр иджыбэ «фырагъэ-
кIуашхэ». Iэшхъэтетым ришгъу-
гъэр, нэужым дэу зэрэдзекIуа-
гъэхэр къегоожыгъэх, къэсымэ-
джагъ, лагъэуи къащыхыгъ. Iэ-
шхъэтетыр агъаеэз къэнэхъэ-
жыгъ, иакъыл къызэкIожым, Iэ-
натIэхэр зыщэфы, нэIуасэклэ къы-
дэзыхы зышIоигъохэр зэригъэ-
пщынэштхэр арело...

Артистхэу Пэрэныкъо Чэтиб,

ТИКОНЦЕРТХЭР

Д. Шостакович ыусыгъэр мэбзэрабзэ

Дунэе му-
зыкальнэ
искусствэм
хэхъэгъэ
произве-

дениехэм уядэу зыхъукIэ, лIэужхэр зэзыпхырэ компози-
торхэм яофшIагъэ нахъ куоу зыщыогъэгъуазэ. Адыгэ Рес-
публикэм и Къэралыгъо филармоние исимфоническэ ор-
кестрэ иконцертитIу мы мафэхэм Мыекъуапэ шыкIуагъ.
Дунэе зэнэкъокъухэм ялауреатэу Глеб Степановым вио-
лончелымкIэ къыригъэIогъэ произведениехэр, лы-
хъужныгъэм фэгъэхыгъэ оредышхэр лъэшэу
тшIогъэшIэгъоныгъэх.

церт N 1» зыфиорэр Москва къи-
кIыгъэ музыкантэу Глеб Степано-
вым виолончелым филармонием
къышхыгъэIуагъ. Симфоническэ
оркестрэм ихудожественнэ пащэу,
дирижер шхьалэу, Урысыем иза-
служеннэ артистэу Петр Шаховым
купыр дэгъоу зерищагъ.

Хэгъэгум иухъумаIо и Мафэ
фэгъэхыгъэ концертэу тхъаума-
фэм филармонием шыкIуагъэм
патриотическэ плуныгъэм ехыллэ-

гъэ произведениехэр шызэххы-
гъэх. Чайковскэм ипроизведение-
хэм, Штраус, Хачатурян ямаршхэм
гур «агъэлгъэпэрапэ», тарихым
инэкIубгъохэр нэгум къыкIагъэ-
уцох.

Филармонием идиректор шхьа-
Iэу, Урысыем культурэмкIэ иза-
служеннэ ИофшIэу, Адыгеим ис-
кусствэхэмкIэ изаслуженнэ Иоф-
шIэхъоу Хъот Заур концертхэм
яплыгъ. ИскусствэхэмкIэ кIэлэ-
цIыкIу еджапIэхэм ашеджэхэрэр
пчыхъэзэхыхъэхэм къарагъэблэ-
гъэххэ, тарихым ищысэхэмкIэ
плугъэнхъа фаеу 3. Хъотым елыгъэ.

Глеб Степановыр зыхэлэжыгъэ
концертыр къызаухым артистым бэ-
рэ Iэгу зэрэфытеуагъэхэм изакъоп
дгъэшIэгъуагъэр. Виолончелист
ныбжыкIэр искусствэр зикIасэмэ
«къадзыхы», пчэгум тырамыгъэ-
кIыжэу упчIабэ ратыгъ. Глеб Сте-
пановыр искусствэм илгъагIэмэ
зэрэнэсыгъэр, исэнэхъат шгъэфэу
хэлхэм игуапэу къатегушылагъ.
Артистыр симфоническэ оркест-
рэм иконцертхэм ахэлэжъэнэу
джыри къырагъэблэгъагъ.

Сурэтым итыр: Глеб Степано-
выр симфоническэ оркестрэм
ионцерт хэлажэ.

Симфоническэ оркестрэм ипчы-
хъэзэхыхъэ зезыщэгъэ Ирина
Шилько зэгъэпшэнхэр ышIыххэ,
дунэе музыкальнэ искусствэм
щызэлбашIэхэрэ Д. Шостакович-
рэ М. Ростроповичрэ ятворческэ
зэпхыныгъэхэм къатегушылагъ.
1943-рэ ильэсым къыщегъэжъа-
гъэу ахэр зэдэлэжыагъэх. М. Рос-
тропович виолончелымкIэ музы-
кальнэ произведение инхэр къы-
ригъаIоштыгъэх. Д. Шостакович
ыусырэмэ ащышхэр дунаим щигъэ-
жыныччыштыгъэх. М. Ростропо-
вич къытхэтыгъэмэ ыныбжъ мыгъэ
ильэс 85-рэ хъуштыгъэ.

Виолончелым пае Д. Шостако-
вич ыусыгъэ произведениеу «Кон-

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

ШэхыIоу тыгъэгъушIу, «Адыифыр»!

«Адыиф» Мыекъуапэ — «Звезда» Звенигород — 17:40
(6:16, 11:24).

Мэзаем и 17-м Мыекъуапэ щызэдешIагъэх.
Зезышагъэхэр: А. Будагов, Р. Ханмагомедов — тIури
Краснодар щыщых.

«Адыиф»: къэлэпчъэIутхэр: Мочалова, Кожубекова, Каю-
мова; ешIаIохэр: Мартыненко — 2, Аникина — 3, Иса-
ченко — 2, Маслова — 7, Анисимова — 1, Куцевалова,
Еремченко, Васильева, Дэрбэ — 1, Коцарева, Малхо-
зова — 1.

«Звездар» Урысыем икомандэ
аныхъ лъэшхэм ахэтэлгытэ. Евро-
пэм икубокхэм якъыдэхын хэла-
жэзэ, щытхъоу фалорэр макIэп.
«Звездар» икълэпчъэIутэу Вик-
тория Калинина, ешIаIохэу Яна
Усковамрэ Оксана Королевамрэ
«Адыифым» зггорэм хэтыгъэх,
Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэ
щешIэх. «Кубань» къэлэпчъэIутэу
щешIэштыгъэ Нигина Саидовари
«Звездар» аштагъ. Спортсменкэ

цIэрыIохэу Анна Вяхиревар, Люд-
мила Постновар, Дина Сашурко-
вар, Татьяна Дронина, Инга Гай-
жугите, нэмыкIэхэри тинэIуасэх,
дэгъоу зэрешIэхэрэм тышхыгъуаз.
ХъакIэхэм «Адыифыр» зэратемы-
кIоштыр тшIэштыгъэми, тиспорт-
сменкэхэм гуетыныгъэ ин къызы-
хагъэфэнэу тащыгугъыштыгъ.

Зэрафэлэжыгъэрэм тетэу тиганд-
болисткэхэр ешIагъэхэми, тащыт-
хъуным пэчыжъэх. Къэлапчъэм

гъоогъуи 7 — 9 удэонышъ, Iэ-
гуаор зэ нэмыIэми хъагъэм имы-
дзэныр къытфегъэкIурэп. Тиухъу-
маIохэм яешIаIэ шыкIэгъабэ зэ-
рэфэхурэр къызыдэпIытэкIэ,
«Адыифым» шIэхэу тызэрымгъэ-
гушIоштыр тэшIэ. Пчъагъэр зэрэ-
лъыкIуатэрэм тигъэгумэкIыштыгъ:
11:34, 14:35, 16:39.

ОшIэ-дэмышIэу «Звездар» ыпэ-
кIэ ильэу, тикъэлапчъэ Iэгуаор
къыдидзэу бэрэ кыхэхыгъ. «Ады-
ифым» ащ фэдэ ешIаIэр загъорэ
ныIэп зэригъэфедэштыгъэр.
Дарья Масловар изакъоу къэла-
пчъэм екIуи, хъагъэм Iэгуаор да-
хэу зэрэридагъэм тигъэгъушIагъ.
ЗэрэхъурэмкIэ, ащ фэдэ амалы-
шIухэр тиспортсменкэхэм яIэх, ау
икъоу лыхыбохэрэп.

«Адыифым» иешIаIэ зэблихъун

ылгъэкIыштэу тренер шхьалэу
Виталий Барсуковым къытиIуагъ.
ЗэхъокIыныгъэхэм шIуагъэ къыт-
фахы тшIоигъу шхьае, уахътэ
ащ зеришхыкIагъэр къызыдэпIы-
тэкIэ, «Адыифым» тызигъэгъушIо-
штыр тшIэрэп.

Ольга Исаченкэр ухъумаIомэ
ябэнызэ хъагъэм Iэгуаор зэрэри-
дагъэр, Ирина Малхозовар псын-
кIэу ыпэклэ лыхыкIуати, къэлэпчъэ-
Iутыр зэригъэплгъэхыгъэр, Дарья
Масловам «парашют» зыфалорэ
шыкIэр ыгъэфедэзэ, тазыр дзы-
гъохэр дахэу зэригъэцакIэштыгъэ-
хэр, къэлапчъэм Iэгуаор зэрэри-
дэштыгъэр тшIогъэшIэгъоныгъэх.
Ау тикомандэ зыпкъ итэу ешIэн
зэримылгъэкIырым кыхэхкIэу зэIу-
кIэгъухэр шIуахых. «Адыифыр»
ауж ит командэмэ ащыщ.

НэкIубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.